

Norges selskapsbeskatning Globaliseringsutfordringer og EUs forslag om CCCTB

Ida Selseth

Et selskap i NHH-miljøet

**SAMFUNNS - OG
NÆRINGSLIVSFORSKNING AS**

*Institute for Research in Economics
and Business Administration*

SNF
Samfunns- og
næringslivsforskning AS

- er et selskap i NHH-miljøet med oppgave å initiere, organisere og utføre eksterntfinansiert forskning. Norges Handelshøyskole og Stiftelsen SNF er aksjonærer. Virksomheten drives med basis i egen stab og fagmiljøene ved NHH.

SNF er ett av Norges ledende forskningsmiljø innen anvendt økonomisk-administrativ forskning, og har gode samarbeidsrelasjoner til andre forskningsmiljøer i Norge og utlandet. SNF utfører forskning og forskningsbaserte utredninger for sentrale beslutningstakere i privat og offentlig sektor. Forskingen organiseres i programmer og prosjekter av langsiktig og mer kort-siktig karakter. Alle publikasjoner er offentlig tilgjengelig.

SNF
Institute for Research
in Economics and Business
Administration

- is a company within the NHH group. Its objective is to initiate, organize and conduct externally financed research. The company shareholders are the Norwegian School of Economics (NHH) and the SNF Foundation. Research is carried out by SNF's own staff as well as faculty members at NHH.

SNF is one of Norway's leading research environment within applied economic administrative research. It has excellent working relations with other research environments in Norway as well as abroad. SNF conducts research and prepares research-based reports for major decision-makers both in the private and the public sector. Research is organized in programmes and projects on a long-term as well as a short-term basis. All our publications are publicly available.

Arbeidsnotat nr. 37/12

**Norges selskapsbeskatning
Globaliseringsutfordringer og EUs forslag om CCCTB**

av

Ida Selseth

SNF prosjekt 6567

“Skatt som satsingsområde – et forprosjekt”

NORSK SENTER FOR SKATTEFORSKNING

Dette arbeidsnotatet inngår i en serie publikasjoner fra Norsk senter for skatteforskning/Norwegian Center for Taxation (NoCeT). Senteret har til formål å fremme undervisning og bidra til forskning på skatt. Senteret er finansiert av NHH, Skattedirektoratet og Norges forskningsråd og er en del av en større satsing på skatteøkonomi i Norge.

SAMFUNNS- OG NÆRINGSLIVSFORSKNING AS

BERGEN, DESEMBER 2012

ISSN 1503-2140

© Materialet er vernet etter åndsverkloven. Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling som utskrift og annen kopiering bare tillatt når det er hjemlet i lov (kopiering til privat bruk, sitat o.l.) eller avtale med Kopinor (www.kopinor.no)
Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatnings- og straffeansvar.

Sammendrag ¹

I denne utredningen har jeg sett på trenden i den norske selskapsbeskatningen. Jeg har ikke funnet noen tegn på at andelen norske selskaper med positiv betalbar skatt har en fallende trend, slik som er tilfelle i Danmark. Jeg har funnet at svingningene i både andel selskaper som betaler skatt og skatteinnbetalingene er sterkt knyttet til den generelle konjunktursituasjonen. Sammenlikninger gjort på selskaper innenfor ulike intervall av salgsinntekt viser at det er de selskapene med høyest salgsinntekt (over 100 MNOK), som har den laveste gjennomsnittlige betalbare skattesatsen.

Jeg har spesielt sett på utenlandskeide selskaper i Norge, og funnet at de har mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt enn de norskeide selskapene. Regresjonsanalysen viser at et utenlandskeid selskap har mellom 4,7 og 2,1 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt. Det er derimot slik at de utenlandskeide selskapene har høyere betalbar skatt per selskap enn de norskeide selskapene. De utenlandskeide selskapene ble i større grad enn de norske rammet av finanskrisen høsten 2008.

CCCTB er EUs skattekommisjons forslag til et felles regelverk for fastsettelse av skattegrunnlaget innen EU. Skattesatsen skal derimot fortsatt fastsettes av det enkelte medlemsland, og forslaget vil kun gjelde for selskapers aktivitet innen EU-området. Selv om man har hatt positive erfaringer med bruk av formelbasert selskapsbeskatning i andre land, kan det tenkes at EU-landene er for lite økonomisk integrerte, samt at de er for ulike, til at de kan oppnå de samme positive effektene.

Utredningen avsluttes med konklusjoner som er gitt i kapittel 8, samt forslag til videre arbeid.

¹ Temaet for utredningen er et forslag fra Petter Håndlykken i Skattedirektoratet, og er skrevet som en del av et samarbeid mellom NHH, SNF og Skatteetaten.

Takk til David Kyte i Skatt Vest og Petter Håndlykken i Skattedirektoratet. En stor takk til min veileder Jarle Møen, som har bidratt med gode innspill gjennom hele prosessen.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	I
INNHOLDSFORTEGNELSE	II
FIGUR, TABELL OG FORMEL OVERSIKT	V
1. INNLEDNING	1
1.1 BAKGRUNN OG MOTIVASJON FOR VALG AV TEMA	1
1.2 OM DATASETET	2
1.3 FORMÅLET MED OPPGAVEN	2
2. MULTINASJONALE SELSKAPERS ROLLE.....	4
2.1 MULTINASJONALE SELSKAPER	4
2.2 INTERNPRISING	5
2.2.1 Armlengdeprinsippet	5
3. NORGES SELSKAPSSKATTESYSTEM	7
3.1 INNLEDNING	7
3.2 NORGES SKATTENIVÅ I FORHOLD TIL OECD	7
3.3 SKATTEREFORMEN 1992	8
3.3.1 Innføringen av utsatt skatt.....	9
3.4 REGNSKAPSLOVEN 1998.....	11
3.5 SKATTEREFORMEN 2006	12
3.6 SÆRSKATTER FOR ENKELTE NÆRINGER	13
3.6.1 Petroleumssektoren	13
3.6.2 Kraftnæringen	13
3.6.3 Rederinæringen	14
3.7 SKATTEFUNN.....	14
4. EUS SKATTESYSTEM OG CCCTB.....	15
4.1 INNLEDNING	15
4.2 DAGENS SELSKAPSSKATTESATSER I EU	15
4.3 OM CCCTB.....	17
4.3.1 Problemstilling	17
4.3.2 Beskrivelse av forslaget fra EUs skattekommisjon.....	17
4.3.2.1 Fordelingsnøkkelen	19
4.3.3 Innføring.....	19
4.3.4 Mottakelse	20
4.4 CCCTB OG INTERNPRISINGSPROBLEMATIKK	21
4.5 ERFARINGER FRA ANDRE LAND	22
4.6 CCCTB – DIREKTIVETS BETYDNING FOR NORGE	22

4.7	OPPSUMMERING	23
5.	SKATT OG KONJUNKTURER.....	25
5.1	INNLEDNING	25
5.2	NORSKE KONJUNKTURER DE SISTE 20 ÅRENE	25
5.3	OFFENTLIG TILGJENGELIG DATA.....	26
5.3.1	<i>Andel selskaper i skatteposisjon.....</i>	26
5.3.2	<i>Nivået på skatteinnbetalingene</i>	27
6.	ANALYSE.....	29
6.1	INNLEDNING	29
6.2	FORDELINGEN AV SELSKAPENE I DATASETET PÅ SELSKAPSKATEGORI	29
6.3	TRENDEN I DEN NORSKE SELSKAPSBESKATNINGEN	31
6.3.1	<i>Utviklingen i andel selskaper som har positiv betalbar skatt.....</i>	31
6.3.2	<i>Utviklingen i andel selskaper som har positiv utsatt skattegjeld.....</i>	35
6.3.3	<i>Utvikling i betalbar skattesats.....</i>	36
6.3.4	<i>Utviklingen i betalbar skatt.....</i>	38
6.3.5	<i>Utviklingen i betalbar skatt per selskap</i>	40
6.4	INNDELING ETTER SALGSINNTEKT	43
6.5	INNDELING ETTER BRANSJEGRUPPE	46
6.6	INNDELING ETTER EIERSTRUKTUR	48
6.7	MULTINASJONALE SELSKAPER	51
6.7.1	<i>Bransjefordeling.....</i>	52
6.7.2	<i>Andel selskaper med positiv betalbar skatt.....</i>	54
6.7.3	<i>Gjennomsnittlig betalbar skattesats</i>	56
6.7.4	<i>Betalbar skatt per selskap</i>	57
7.	REGRESJONSANALYSE	60
7.1	INNLEDNING	60
7.2	LOGISTISK REGRESJON	60
7.3	VARIABLER	61
7.4	RESULTATER	63
8.	KONKLUSJON OG ANBEFALING	66
8.1	FUNN.....	66
8.1.1	<i>Trenden i den norske selskapsbeskatningen.....</i>	66
8.1.2	<i>Utenlandskeide selskaper i Norge.....</i>	67
8.1.3	<i>CCCTB.....</i>	67
8.2	FORSLAG TIL VIDERE ARBEID	68
9.	KRITISK VURDERING AV OPPGAVEN	69
9.1	VALIDITET OG RELIABILITET	69

10. KILDEHENVISNING 70

Figur, tabell og formel oversikt

Figur 1 Andel selskaper som betaler selskapsskatt, Danmark (Madsen, 2011).....	1
Figur 2 Formelle selskapsskattesatser i Norge, EU og OECD (Regjeringen, 2012)	7
Figur 3 Selskapsskattesatser for alle OECDs medlemsland, 2011 (OECD, 2011).....	8
Figur 4 Formelle selskapsskattesatser, EUs medlemsland (Business link, 2012).....	15
Figur 5 Effektive skattesatser, EUs medlemsland (International Finance Corporation, 2010)	16
Figur 6 Andeler aksjeselskap i skatteposisjon, 1993-2010 (SSBs statistikkbank, 2011).....	26
Figur 7 Utvikling i sum utliknet skatt inkludert særskatter, 1993-2010, (SSBs statistikkbank, 2011).....	27
Figur 8 Andel selskaper med positiv betalbar skatt	32
Figur 9 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, inndeling etter stiftelsesår	33
Figur 10 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, inndeling etter selskaper med salgsinntekt over 1 MNOK og selskaper med balanseverdi over 1 MNOK	34
Figur 11 Andel selskaper med positiv betalbar skatt innen olje og gass, 1993-2010	35
Figur 12 Andel selskaper med positiv utsatt skattegjeld.....	36
Figur 13 Betalbar skattesats, for selskaper med skattesats >0 og <1	37
Figur 14 Utvikling i betalbar skatt for alle bransjer unntatt olje og gass, tall i 1 000 kroner ..	38
Figur 15 Betalbar skatt som andel av fastlands BNP	39
Figur 16 Utvikling i sum betalbar skatt for olje og gass, særskatter er ikke inkludert, tall i 1 000 kroner	40
Figur 17 Betalbar skatt per selskap for alle bransjer unntatt olje og gass, tall i 1 000 kroner .	41
Figur 18 Betalbar skatt per selskap, kun olje og gass, særskatter er ikke inkludert, tall i 1 000 kroner	42
Figur 19 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, gruppert etter salgsinntekt.....	43
Figur 20 Gjennomsnittlig betalbar skattesats, for selskaper med skattesats mellom 0 og 1, gruppert etter salgsinntekt	44
Figur 21 Median, betalbar skattesats for selskaper med betalbar skattesats mellom 0 og 1, gruppert etter salgsinntekt	45
Figur 22 Sammenlikning av andelen utenlandsk- og norskeide selskaper med positiv betalbar skatt	54
Figur 23 Andel utenlandskeide selskaper med positiv betalbar skatt	55
Figur 24 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, gruppert etter slaginntekt	56

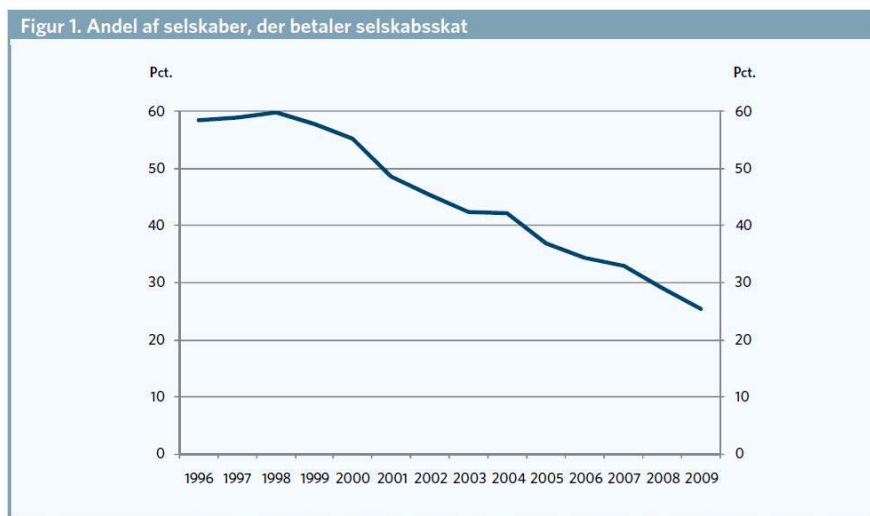
Figur 25 Betalbar skattesats, for utenlandskeide selskaper med skattesats mellom 0 og 1	57
Figur 26 Utvikling i betalbar skatt per utenlandskeid selskap, tall i 1 000 kroner.....	57
Figur 27 Utvikling i betalbar skatt per utenlandskeid selskap, kun olje og gass, ikke inkludert særskatter tall i 1 000 kroner	59
Tabell 1 Antall selskaper og uliknet skatt i 2010, tall i millioner kroner, (SSB, 2011).....	27
Tabell 2 Fordeling av selskaper i datasettet etter selskapskategori.....	30
Tabell 3 Antall selskaper med begrenset ansvar per år	31
Tabell 4 Fordeling av selskaper per bransjegruppe.....	46
Tabell 5 Total betalbar skatt per bransje, ikke inkludert særskatter, tall i 1 000 kroner, sortert rekkefølge, 2010.....	47
Tabell 6 Fordeling av selskapene etter eierstruktur, 1999 og 2003-2010	49
Tabell 7 Total betalbar skatt fordelt på de ulike eierstrukturene, ikke inkludert særskatter, 2010, tall i 1 000 kroner	50
Tabell 8 Antall utenlandskeide selskaper per år og prosentvis andel utenlandskeide selskaper av totalt antall selskaper	52
Tabell 9 Sammenlikning av fordelingen av selskaper på bransjegrupper for norsk- og utenlandskeide selskaper, tall for 2010	53
Tabell 10 Resultat logistisk regresjon	61
Tabell 11 Resultater regresjonsanalyse, utenlandskeid selskap, dprobit	64
Formel 1 Effektiv skattesats	9
Formel 2 Skattekostnad	10
Formel 3 CCCTBs fordelingsnøkkel.....	19
Formel 4 Effektiv betalbar skattesats	37
Formel 5 Formel for beregning av sannsynlighet ved logistisk regresjon	60
Formel 6 Gjeldsgrad.....	62

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og motivasjon for valg av tema

En undersøkelse gjennomført i Danmark av Arbejderbevægelsens Erhvervsråd våren 2011 viser at andelen selskaper som betaler selskapskatt til Danmark er sterkt synkende.

Undersøkelsen, som er basert på tall fra Danmarks Statistikk, viser at det i 2009 kun er 26 % av danske selskaper som betaler selskapskatt. I 1998 var det tilsvarende tallet 60 %.

Figur 1 Andel selskaper som betaler selskapskatt, Danmark (Madsen, 2011)

Den danske avisen Politiken hevder i en artikkel, basert på det samme tallmaterialet, at det er de multinasjonale selskapene, og deres muligheter til å internprise overskudd mellom land, som har stor del av skylden for denne utviklingen.

Det er et velkjent problem at multinasjonale selskaper kan bruke internprising til å minimere skattebyrden. I dag praktiseres armlengdeprinsippet for fastsettelse av internpriser.² Arbeidet med å avsløre feil bruk av internprising er krevende, og det er vanskelig å fastslå størrelsen på tapet av skatteprovenyet som følger av profittflytting.

Selv om både selskaper og økonomien blir mer og mer global, er det i stor grad nasjonale regler som ligger til grunn for selskapsbeskatningen. Økende antall multinasjonale selskaper og utfordringer knyttet til fastsetting av internpriser gjør at det har vært sett på alternative modeller for beskatning av selskaper. I EU pågår en diskusjon selskapsbeskatningen etter at EUs skattekommissær Aigirdas Šemeta har lagt frem et forslag om felles beregningsregler for

²Armlengdeprinsippet: Den internprisen som legges til grunn for transaksjoner mellom tilknyttede skatteyttere skal i størst mulig grad reflektere markedsprisen.

skattegrunnlag for selskaper innen EU. Forslaget blir kalt Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), og baseres på en fordelingsnøkkel for fordeling av skattegrunnlaget mellom landene. CCCTB vil blant annet eliminere problemet med skattemotivert internprising mellom tilknyttede selskaper, men vil kun omfatte aktiviteten innad i EU.

Dette er problemstillinger som også er aktuelle for Norge. Den norske selskapsbeskatningen har mange likhetstrekk med den danske, og Norge er allerede nært knyttet til EU gjennom EØS-avtalen. Analyser gjennomført på norske foretaksdata viser at flytting av overskudd ved manipulering av internpriser også forekommer i Norge (Balsvik, et al., 2009).

Selv om alle OECD-land følger armlengdeprinsippet, fører mangel på koordinerte regler for praktisering av prinsippet til at dobbeltbeskatning, og nullbeskatning, fortsatt forekommer. Et selskapsskattesystem basert på rene nasjonale regler er ikke nødvendigvis det mest hensiktsmessige, når selskapene som skal skattlegges blir mer og mer multinasjonale.

1.2 Om datasettet

Dataene som er brukt i oppgaven er hentet fra SNFs og NHHs database med regnskaps- og foretaksinformasjon for norske selskaper, sist oppdatert 09/12 (Mjøs og Øksnes, 2012).

Datasettet omfatter regnskaps- og balansetall for selskap og konsern, som er rapporteringspliktig til Brønnøysundregisteret, for årene 1992 til 2010, i tillegg til foretaksinformasjon. I Norge beskattes selskaper i et konsern som separate skattesubjekter. I mine analyser har jeg derfor kun sett på selskaper, og ikke konserner.

Til gjennomføringen av analysene i oppgaven har jeg benyttet meg av Excel 2007/2010 og statistikkprogrammet STATA.

1.3 Formålet med oppgaven

Formålet med oppgaven er å undersøke trenden i den norske selskapsbeskatningen, og å se om det er spesielle bransjer som skiller seg ut. På grunn av petroleumssektorens store betydning for norsk økonomi vil det i mange tilfeller være hensiktsmessig å gjøre egne beregninger for denne bransjegruppen.

I en stadig mer globalisert verdensøkonomi med stor fremvekst av multinasjonale selskaper vil det være særlig interessant å se på trenden for multinasjonale selskaper som opererer i Norge. Jeg vil se på hvordan utviklingen i antallet multinasjonale selskaper har vært

i Norge, samt utviklingen i skatteinnbetalingen fra disse. Sammenlikninger med norske selskaper vil kunne avsløre i hvor stor grad multinasjonale selskaper er med på å påvirke trenden i den norske selskapsbeskatningen, og hvor stor andel av skatteinntektene som kommer fra disse selskapene.

Gjennom oppgaven vil jeg trekke linjer til EU og ha en presentasjon av det foreslåtte skattesystemet CCCTB, samt se på hvilken betydning en eventuell innføring av direktivet vil gi for Norge.

2. Multinasjonale selskapers rolle

2.1 Multinasjonale selskaper

Et multinasjonalt selskap kan defineres som et selskap som driver produksjon av varer og tjenester i mer enn ett land. Globalisering, åpning av handelsgrenser og lavere toll og avgiftssatser, har bidratt til at antallet multinasjonale selskaper har økt, særlig de to siste tiårene. Multinasjonale selskaper har stor betydning for verdensøkonomien. De 500 største multinasjonale selskapene står for nesten 70 % av all verdens handel. Allerede i 2000 viste beregninger at 51 av verdens 100 største økonomiske enheter er multinasjonale selskaper, de resterende 49 er land. Beregningene baseres på sammenlikninger av selskapets salg og landets brutto nasjonalprodukt (Anderson og Cavanagh, 2000).

Internasjonale investeringer gjennom multinasjonale selskaper spiller en viktig rolle for verdensøkonomien, og mange land er avhengig av utenlandske investorer for å øke den økonomiske aktiviteten. For å unngå problemer mellom multinasjonale selskaper, og mellom lands regjeringer, har OECD utarbeidet retningslinjer for multinasjonale selskaper. Retningslinjene er ikke et rettslig bindende dokument, og selskapene velger selv om de vil følge dem. Anbefalingene danner grunnlag for internasjonalt samarbeid, og inneholder retningslinjer for hvordan man skal håndtere internasjonale investeringer og multinasjonale selskaper.

Multinasjonale selskaper kan minimere sin totale skattebyrde ved å flytte overskuddet til land hvor skattesatsen er lavest. Profittflytting kan avsløres gjennom å undersøke forskjellen i lønnsomheten til forskjellige selskaper. Det er vist at multinasjonale selskaper har konsekvent lavere lønnsomhet enn nasjonale selskaper, det kan tyde på at de multinasjonale selskapene flytter profitten ut av landet, og dermed reduserer skattegrunnet. Analyser gjennomført av Møen og Tropina (2009) på norske data, viser også at det er forskjell på om selskapet er et norskeid multinasjonalt selskap, eller om det er et utenlandskeid multinasjonalt selskap. Et utenlandskeid multinasjonalt selskap har lavere lønnsomhet enn et norskeid multinasjonalt selskap. Det er usikkert hvor store verdier Norge går glipp av i form av tapte skatteinntekter på grunn av profittflytting, men det er sikkert at det forekommer, og det kan dreie seg om betydelige beløp.

2.2 Internprising

Internprising er betegnelsen på prising av transaksjoner mellom tilknyttede skatteyttere. Eksempler kan være transaksjoner mellom et morselskap og et datterselskap for varer og tjenester, samt spesielle lånebetingelser. Det er viktig å understreke at internprising i seg selv ikke er ulovlig, problemet oppstår når selskaper med felles interesser fastsetter en pris som ikke gjenspeiler markedsprisen.

I følge Bjerke (1997) er det to hovedproblemer innen internprising; fordeling av skattefundamentet mellom partene, og faren for dobbeltbeskatning. Multinasjonale selskaper kan ved hjelp av internprising flytte kostnader til høyskatteland og inntekter til lavskatteland. Konsekvensen av profittflytting er at skattegrunnlaget i høyskattelandet blir feilaktig lavt og høyskattelandet taper skatteinntekter. Dobbeltbeskatning oppstår når en inntekt blir skattlagt i mer enn ett land.

2.2.1 Armlengdeprinsippet

OECDs retningslinjer for internprising (1979) anbefaler at armlengdeprinsippet legges til grunn ved prising mellom selskaper med fellesinteresser. *«Hovedtanken bak armlengdeprinsippet er at det enkelte selskap i foretaket skal behandles som en selvstendig enhet, på samme måte som om det hadde vært et uavhengig selskap.»* (Bjerke, 1997, s. 162). Armlengdeprinsippet vil på denne måten bidra til at prisen på interne transaksjoner blir mest mulig lik en «riktig» markedspris.

Fastsetting av pris ved bruk av armlengdeprinsippet baseres på en sammenlikning av like transaksjoner. Det betyr at skattemyndigheter og skatteyter må innhente informasjon fra liknende selskaper om liknende transaksjoner. I mange tilfeller vil det være umulig å finne sammenlignbare transaksjoner. Det er særlig vanskelig å fastsette priser når det kommer til verdsettelse av immaterielle eiendeler. I tillegg består mange av de multinasjonale selskapene av svært spesialiserte selskaper, som er etablert kun for å selge bestemte, tilpassede produkter og tjenester til andre selskaper innad i konsernet. Transaksjoner mellom slike spesialiserte sammenkoblede selskaper kan det være tilnærmet umulig å finne sammenlignbare priser for.

Alle OECDs medlemsland har sluttet seg til anbefalingen fra OECD om å legge armlengdeprinsippet til grunn ved internprising, selv om retningslinjene ikke er et rettslig bindende dokument. Hvert land har imidlertid ulike nasjonale lover og regler som fastsetter hvordan armlengdeprinsippet skal praktiseres i det aktuelle landet, og reglene omfatter også krav til dokumentasjon av transaksjonene. Forskjellige regler for hvordan man fastsetter en

internpris etter armlengdeprinsippet, kan i enkelte tilfeller føre til dobbeltbeskatning og ingen skatt i andre tilfeller (Griffith et al., 2008).

I Norge kan skattemyndighetene med bakgrunn i skattelovens § 13-1 fastsette skatteyers inntekt eller formue ved skjønn, dersom inntekt eller formue er «*reduisert på grunn av direkte eller indirekte interessefellesskap med annen person, selskap eller innretning*» (Skatteloven, § 13-1(1)). Det betyr at skattemyndighetene kan gå igjennom, og skattlegge interne transaksjoner dersom de mener den fastsatte prisen er påvirket av skatteyers felles interesser. Dette arbeidet er svært tidkrevende og vanskelig.

Fra 2007/2008 ble det innført skjerpede regler for dokumentasjon av transaksjoner og mellomværender i interessefellesskap i Norge for å forhindre, og gjøre det lettere å avdekke feilaktig internprising. Behovet for informasjon øker, og skattemyndighetene vil være avhengig av informasjon fra andre liknende transaksjoner også, for å kunne vurdere om prisen er lik markedsprisen.

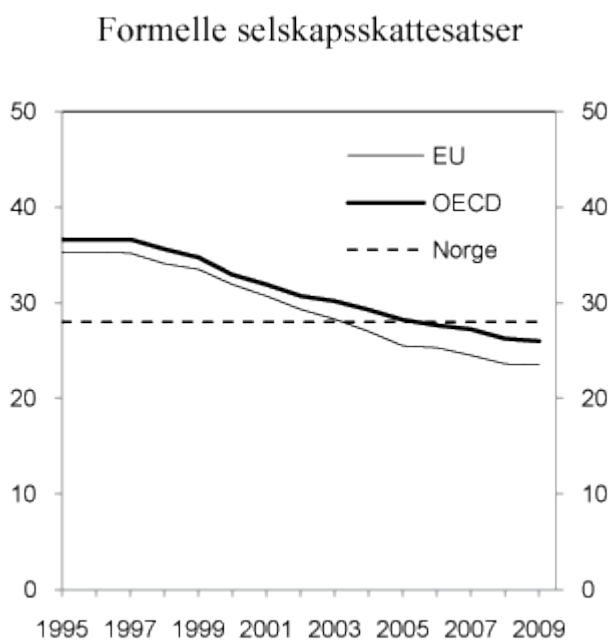
3. Norges selskapsskattesystem

3.1 Innledning

Ved sammenlikning av skattenivå over tid er det viktig at å ta hensyn til effekten av lovendringer. Skattereformen i 1992 og 2006, samt regnskapsreformen 1998 er lovendringer som har trådt i kraft i perioden jeg analyserer, og som kan tenkes å påvirke resultatene. Jeg vil gi en kort innføring i disse lovendringene, med fokus på beskatningen som skjer på selskapets hånd. Deretter vil jeg gi en gjennomgang av næringer med spesielle regler for beskatning, og fradragsordningen SkatteFUNN. Før jeg begynner på gjennomgangen av regelverket, vil jeg se på Norges skattenivå i forhold til de andre OECD-landene.

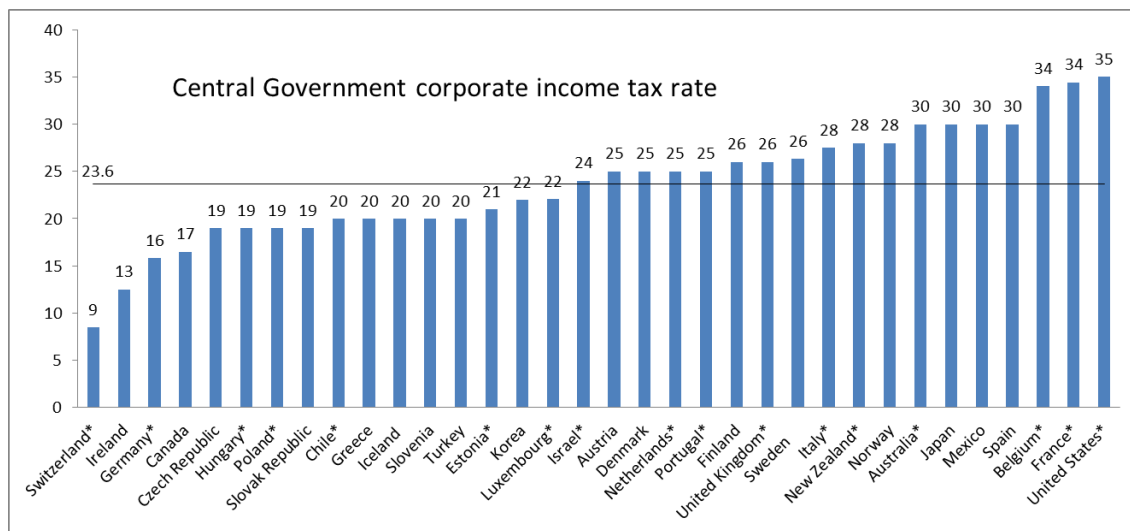
3.2 Norges skattenivå i forhold til OECD

Norge har helt siden innføringen av skattereformen 1992 hatt en flat, formell selskapsskattesats på 28 %. Ved innføringen av skattereformen 1992, ble selskapsskattesatsen kraftig redusert, samtidig som skattegrunnlaget ble gjort bredere. De senere årene har mange andre OECD-land også gjort det samme (Haufler et al., 2007). Figuren nedenfor viser utviklingen i formelle gjennomsnittlige selskapsskatter for OECD- og EU- landene, sammenliknet med Norge.

Figur 2 Formelle selskapsskattesatser i Norge, EU og OECD (Regjeringen, 2012)

Både for OECD- og EU- landene viser figuren en klart synkende trend i gjennomsnittlig formelle skattesatser. Gjennomsnittlig skattesats i OECD-landene lå over Norges skattesats frem til ca. 2005-2006. Frem til i dag har skattesatsen fortsatt å synke og i 2011 er gjennomsnittlig formell skattesats 23,6 % for de 34 landene som er medlem av OECD. Søylediagrammet i figur 1 viser formell selskapsskatt for alle OECD landene.

Figur 3 Selskapsskattesatser for alle OECDs medlemsland, 2011 (OECD, 2011)

Det er viktig å være oppmerksom på at for mange land reflekteres den effektive skattesatsen dårlig i den formelle skattesatsen på grunn av mange fradragmuligheter ved beregning av skattegrunnlaget. Det betyr at det er lite hensiktsmessig å sammenlikne formelle skattesatser uten å se på hvordan skattegrunnlaget beregnes.

3.3 Skattereformen 1992

Skattereformen av 1992 var en gjennomgripende og prinsipielt omfattende skattereform. Hovedprinsippene bak reformen var likebehandling, symmetri, kontinuitet, samordning, lavere skattesatser og bredere skattegrunnlag (Skatteutvalget, 2003). Bakgrunnen for skattereformen var et ønske om at skattesystemet skulle bli enklere å forstå, samt bidra til en mer rettferdig fordeling av skattebyrden. Skattesystemet skulle utformes slik at man fikk minst mulig tilpasninger til systemet.

Et av hovedmålene med skattereformen var å redusere selskapsskattesatsen. Før innføringen av skattereformen opererte Norge med en progressiv selskapsskatt, noe som ga en skatteprosent opp mot 50, 8 %. Ved skattereformen ble det innført en flat, formell

selskapsskattesats på 28 %. I 1992 var dette lavt sammenliknet med andre europeiske land, men i dag har både gjennomsnittet for OECD og EU falt under dette nivået.

Det er den effektive skattesatsen, ikke den formelle, som er avgjørende for selskapene ved investeringsavgjørelser. Effektiv skattesats beregnes som selskapets totale skattekostnad over resultat før skattekostnad.

$$\text{Effektiv skattesats} = \frac{\text{Sum skatt}}{\text{Resultat før skatt}}$$

Formel 1 Effektiv skattesats

Hvor stor den totale kostnaden blir for det enkelte selskap avhenger av beregningen av skattegrunnlaget. Hvis skattegrunnlaget og resultat før skatt er likt, vil effektiv skattesats være lik den formelle skattesatsen. Før skattereformen, mens Norge fortsatt hadde en progressiv selskapsskatt, var reglene for fastsettelse av skattegrunnlaget komplisert, og preget av mange ulike fradragmuligheter. I praksis var den effektive skattesatsen mindre enn den formelle. I et slikt system er det selskapene med størst overskudd som har størst nytte av fradragene.

Et ledd i forenklingen av skattesystemet var å gjøre skattegrunnlaget bredere. Det ble gjort blant annet ved at fradragsordninger ble avvirket, og inntekter som tidligere var skattefrie ble gjort skattepliktige. Et bredere skattesystem med mindre fradragmuligheter betyr større samsvar mellom formell og effektiv skattesats. Etter gjennomføringen av skattereformen ble en større del av selskapenes verdiskapning skattlagt med en lavere skattesats.

For fastsettelse av arbeidsavkastningen for næringsdrivende og aktive eiere i aksjeselskaper ble delingsmodellen innført. Delingsmodellens hensikt var å unngå skattetilpasning ved at næringsdrivende tar ut for lite i lønn (NOU 2003: 9).

3.3.1 Innføringen av utsatt skatt

I Norge betales selskapsskatten etterskuddsvis, det vil si at skattekostnaden forfaller til betaling året etter at den skattepliktige inntekten ble opptjent. Betalbar skatt er selskapets beste estimat på hvor stor denne skattekostnaden blir. Siden skatteloven og regnskapsloven er forskjellige, vil det i mange tilfeller oppstå avvik mellom beregnet betalbar skatt av det skattemessige resultatet, og beregnet skatt av det regnskapsmessige resultatet. Ulikhetene mellom de to regnskapene gjør at betalbar skatt ikke alltid gir uttrykk for hele

skattekostnaden, selskapet vil da bli ilagt en utsatt skattefordel/gjeld. Skattekostnaden uttrykkes som betalbar skatt pluss endring i utsatt skatt.

$$\text{Skattekostnad} = \text{betalbar skatt} + \Delta \text{ utsatt skatt}$$

Formel 2 Skattekostnad

Dersom det regnskapsmessige resultatet er likt det skattemessige, vil utsatt skatt være null, og betalbar skatt vil være lik selskapets totale skattekostnad.

Forskjellene som oppstår som følge av ulikt regelverk kan klassifiseres som enten midlertidige eller permanente forskjeller (Tellefsen og Langli, 2005). Midlertidige forskjeller oppstår på grunn av ulike regnskapsmessige periodiseringsregler, og er forskjeller som på et fremtidig tidspunkt vil bli reversert. Midlertidige forskjeller påvirker dermed utsatt skatt. Permanente forskjeller derimot, er ulikheter som ikke reverseres på et senere tidspunkt. Det betyr at endring i permanente forskjeller kun påvirker betalbar skatt, og ikke utsatt skatt. Eksempler på permanente forskjeller kan være at de to regnskapene har forskjellig oppfatning av hva som skal regnskapsføres som en inntekt.

Ulike avskrivningsregler i finans- og skatteregnskapet er eksempelvis en vanlig årsak til at midlertidige forskjeller oppstår, og at selskaper dermed får utsatt skatt. I skatteregnskapet legges saldometoden til grunn for avskrivninger, mens praksis i finansregnskapet er å benytte lineære avskrivninger. Saldometoden medfører høyere avskrivninger til å begynne med, før avskrivningene avtar utover eiendelens levetid. Lineære avskrivninger er konstante over hele eiendelens levetid. Tidlig i et eiendels levetid er det da gjerne slik at de skattemessige avskrivningene er større enn de regnskapsmessige. Det betyr at selskapets betalbare skatt blir lavere enn skatt beregnet på bakgrunn av finansregnskapet. Selskapet vil da få økt betalbar skatt i en senere periode, og får dermed en utsatt skattegjeld denne perioden. Når de skattemessige avskrivningene faller under de regnskapsmessige avskrivningene, vil selskapet få en utsatt skattefordel. Over eiendelens levetid vil disse effektene utlikne hverandre, dvs. skattegjelden tidlig i eiendelens levetid oppveies av den utsatte skattefordelen som oppstår senere. Midlertidige forskjeller skyldes kun ulike periodiseringsregler, slik at skatten oppstår på ulikt tidspunkt over eiendelens levetid, men den totale skattebelastningen vil være den samme (Tellefsen og Langli, 2005).

Regnskapsposten for utsatt skattefordel/gjeld ble innført ved skattereformen 1992. Utsatt skattefordel balanseføres som en eiendel, mens utsatt skattegjeld balanseføres som gjeld. Det

er strengere krav knyttet til balanseføring av utsatt skattefordel, enn utsatt skattegjeld. Ved balanseføring av utsatt skattefordel legges forsiktighetsprinsippet til grunn, siden det ofte er knyttet usikkerhet til om selskapet vil komme i en posisjon hvor den utsatte skattefordelen vil bli realisert. Eksempelvis kan man tenke seg et selskap som driver med underskudd, og følgelig får fremførbart underskudd. Usikkerheten knyttet til om selskapet vil komme i overskuddsposisjon, gjør at det er knyttet sterke betingelser til om selskapet kan føre den utsatte skattefordelen som eiendel i balansen. Siden betalbar skatt har en tidshorison på ett år, skal den balanseføres under kortsiktig gjeld.

Hensikten med opprettelsen av utsatt skattegjeld var å behandle den påløpte skatten som en kostnad. En utsatt skatt kan omtales som en fremtidig betalbar skatt, men det er uvisst på hvilket tidspunkt den forfaller, eller om den i det hele tatt vil forfalle til betaling.

3.4 Regnskapsloven 1998

Den siste regnskapsloven i Norge ble innført med virkning fra 01.01.1999. Den daværende regnskapsloven var datert 1976. Det var et behov for modernisering og oppdatering av regnskapsloven, samt tilpasninger, slik at bestemmelser fra EU/EØS-direktiver ble ivarettatt og inkludert i den norske lovgivningen. Regnskapsretten er et av områdene som omfattes av EØS-avtalen. «Norge er etter EØS-avtalen forpliktet til å gjennomføre ny EF-rett som er av betydning for det indre marked.» (NOU 2003: 23, s.24). Ved bruk av felles regler blir det enklere å sammenlikne selskaper, samt at det blir større gjennomsiktighet i den finansielle rapporteringen.

Det ble innført differensierte regler, som innebærer at selskaper som er forskjellige etter bestemte kriterier har plikt eller anledning til å benytte seg av forskjellige regnskapsregler. For eksempel stilles det mindre krav til rapportering for selskaper og foretak under en viss størrelse. Differensierte regler gjør fleksibiliteten større for selskapene, men samtidig skaper ulike regler utfordringer ved sammenlikninger av selskaper.

Ved innføringen av regnskapsloven 1998 fikk finansregnskapet større betydning for utformingen av skatteregnskapet. Det skjedde ved at skatteloven legger mindre føringer på regnskapsmessig behandling. For å unngå at den nye regnskapsloven ville påvirke betalbar skatt, ble det samtidig varslet endringer i skattelovgivningen (Melle og Tømte, 1998).

3.5 Skattereformen 2006

Skattereformen av 2006 var ikke like omfattende som skattereformen av 1992. En evaluering av skattereformen 1992 viste enkelte svakheter og hull i lovgivningen som man ønsket å forbedre. En av svakhetene ved skattereformen av 1992 var at det var ulike skattesatser på utbytte fra aksjeselskap og vanlig personinntekt. Det var også nødvendig med enkelte tilpasninger av reglene for å oppfylle Norges forpliktelser til EØS-avtalen.

Endringer i regelverket for delingsmodellen gjorde at den ikke lenger oppfylte de kravene den var ment å gjøre. For selvstendig næringsdrivende var det, under delingsmodellen, lønnsomt å omdanne arbeidsinntekter til kapitalinntekter på grunn av ulike skattesatser. Et slikt skattehull påvirker omfordelingen av inntekter. Et av hovedformålene ved skattereformen 2006 var å endre regelverket slik at en tilpasning av denne typen ikke lenger var mulig. Løsningen var å erstatte delingsmodellen med aksjonærmodellen. Ved aksjonærmodellen skattlegges aksjeutbytte som overstiger skjermingsfradraget, som er en beregnet risikofri avkastning. Skattesatsen på det overskytende beløpet er 28 % (Finansdepartementet, 2011).

Fritaksmetoden ble innført i 2004 som et ledd i skattereformen 2006. Fritaksmetoden gir skattefritak for utbytte og aksjegevinster mellom to aksjeselskaper, og forhindrer dermed at inntekt blir skattlagt flere ganger i en selskapskjede (Finansdepartementet, 2011). For at asymmetrien i skattesystemet skal opprettholdes gis det ikke fradrag for tap på aksjer. Fritaksmetoden skapte en mulighet for tilpasning av overdragelsesform ved salg. For et selskap som er i gevinstposisjon ved salg, vil det være hensiktsmessig å selge aksjene slik at salget kommer inn under fritaksmetoden og man slipper gevinstbeskatning. Hvis selskapet derimot er i tapsposisjon vil man ikke få fradrag for tapet dersom aksjene selges, men hvis man selger eiendelene eller innmaten i selskapet, og ikke aksjene, vil man oppnå fradrag for tapet. Denne muligheten for tilpasning av hvilket objekt selskapet selger, alt ettersom om selskapet er i gevinst- eller tapsposisjon, er med på å skape asymmetri i selskapsbeskatningen.

Etter innføringen av fritaksmetoden ble det klart fordelaktig for en privatperson å ha indirekte eierskap til selskap, da gjerne gjennom et holdingselskap. Ved en slik struktur kan privatpersonen selge aksjer via holdingselskapet, og slaget faller inn under fritaksmetoden. Dersom eieren har direkte eierskap til selskapene, og selger aksjene, vil ikke salget bli omfattet av fritaksmetoden. Før innføringen av skattereformen var det tilfeldig hvilke selskaper som var i en holdingstruktur og hvilke som ikke var det. For å unngå at enkelte selskaper ble rammet, ble det før innføringen av skattereformen innført en overgangsperiode

slik at eierstrukturene kunne tilpasses den nye skattereformen. Denne overgangsperioden resulterte i en stor økning i antall selskaper fra 2005 til 2006.

3.6 Særskatter for enkelte næringer

3.6.1 Petroleumssektoren

Selskaper innenfor petroleumssektoren blir ilagt en særskatt på 50 % i tillegg til den ordinære selskapsskatten på 28 %. Total selskapsskatt for petroleumsselskapene er dermed 78 %. Særskatten ble innført på grunn av den svært høye avkastningen i petroleumsnæringen i forhold til andre næringer, samt at «*verdien av petroleum som nasjonal fellesressurs skal komme hele samfunnet til gode*» (NOU 2003:9, s. 47).

Den ordinære selskapsskatten beregnes av det ordinære skattegrunnlaget, på lik linje med andre næringer. Før beregning av særskatten kan selskapene trekke fra en friinntekt, som inkluderer ekstra avskrivningssats på investeringer, «*capital uplift*». Denne ekstra avskrivningssatsen for investeringer som kan trekkes fra før beregningsgrunnlaget for særskatten er innført for å stimulere til investering for selskaper innen petroleumssektoren. I følge tall fra Statistisk Sentralbyrå (2011) utgjorde skatteinnbetalingene fra petroleumssektoren, inkludert særskatten, 68 % av de totale selskapsskatteinnbetalingene i 2010.

3.6.2 Kraftnæringen

Kraftnæringen ilegges, i likhet med petroleumsnæringen, en ekstra skatt på grunn av en potensielt særskilt høy avkastning. Skattlegging av kraftnæringen følger de vanlige skattereglene med en flat overskuddsskatt på 28 %. For vannkraftverk beregnes det i tillegg en skatt på 30 % av grunnrenten. «*Grunnrente er den ekstraordinære avkastningen knyttet til utnyttelse av begrensede naturressurser utover normalavkastningen til innsatsfaktorene kapital og arbeid.*» (Regjeringen 1998, Kap. 6.2.2). Vannkraftverkene har, i likhet med petroleumssektoren, også mulighet til å trekke fra en friinntekt før beregningen av særskatten.

Kraftverkene blir også ilagt en naturressursskatt på 1,3 øre per kWh, som går til kommune og fylkeskommune. Fordelingen er henholdsvis 1,1 øre og 0,2 øre. (Regjeringen, 1988).

3.6.3 Rederinæringen

Den norske rederinæringen er unntatt den vanlige overskuddsbeskatningen for selskaper, men de betaler en årlig tonnasje, som beregnes basert på fartøyenes netto tonnasje. Det er flere land som har liknende ordninger for rederier tilknyttet sitt land. Hellas var først ute, der ble loven om tonnasje skatt grunnlovsfestet allerede i 1975. I Norge ble ordningen innført i 1996. Før innføringen ble rederiene skattlagt på lik linje med andre selskaper. Begrunnelsen for en slik lemping av skattebyrden for rederinæringen var rederienes internasjonale konkurransesituasjon, samt frykten for utflugging. Netto finansinntekter beskattes med 28 %.

I utgangspunktet er det kun skipseiende selskaper som omfattes av ordningen. Det stilles strenge krav til selskapene, og det er klart definerte regler både til selskapsform og virksomhet.

3.7 SkatteFUNN

SkatteFUNN er Norges største satsning på FoU i næringslivet. Ordningen, som ble lansert i 2002, går ut på at en prosentvis andel av kostnader til FoU gir direkte fradrag i skatt.

SkatteFUNN er rettighetsbasert, noe som betyr at selskapet har krav på fradraget så fremt vilkårene er oppfylt, samt at Norges forskningsråd har godkjent prosjektet. «*Prosjektene må ha som formål å fremskaffe ny kunnskap eller nye ferdigheter som igjen kan føre til nye eller bedre varer, tjenester eller produksjonsprosesser.*» (Forskningsrådet, 2008). Ordningen omfatter ikke vanlig produktutvikling som ikke har forskningspreg.

Selskaper som søker må være norske og skattepliktige, men det stilles ingen krav til at selskapet må være i skatteposisjon. Utbetalingen skjer i form av fradrag i utliknet skatt, og dersom selskapet ikke er i skatteposisjon utbetales tilskuddet over likningen.

Hvor stor del av kostnadene til FoU som gir fradrag/tilskudd avhenger av størrelsen på bedriften. Små og mellomstore bedrifter (SMB) får 20 prosent fradrag, mens store bedrifter får 18 prosent fradrag. Kostnadene knyttet til prosjektet er begrenset oppover til 4 millioner kroner. I 2010 var det totale fradraget i skatt for forsknings- og utviklingskostnader på 1 154 millioner kroner (SSB, 2011).

4. EUs skattesystem og CCCTB

4.1 Innledning

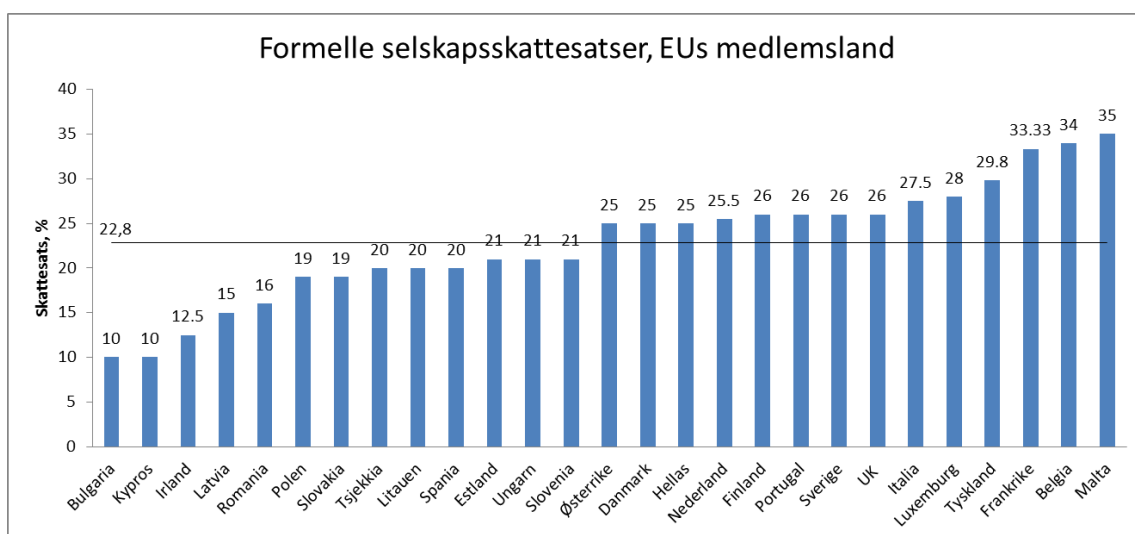
Under konferansen «Single Market: Time to Act» 8. februar 2011 holdt skattekommisær Aigirdas Šemeta et innlegg hvor han blant annet tar opp Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). CCCTB er et forslag om innføring av et felles regelverk for fastsettelse av skattegrunnlaget for selskaper med aktivitet innen EU. Forslaget er en del av EUs «single market» - visjon, og har som formål å fremme handel og integrasjon mellom landene.

I dette kapittelet vil jeg gå nærmere inn på hva CCCTB-direktivet omhandler, og hva en eventuell innføring av direktivet vil bety for Norge.

4.2 Dagens selskapsskattesatser i EU

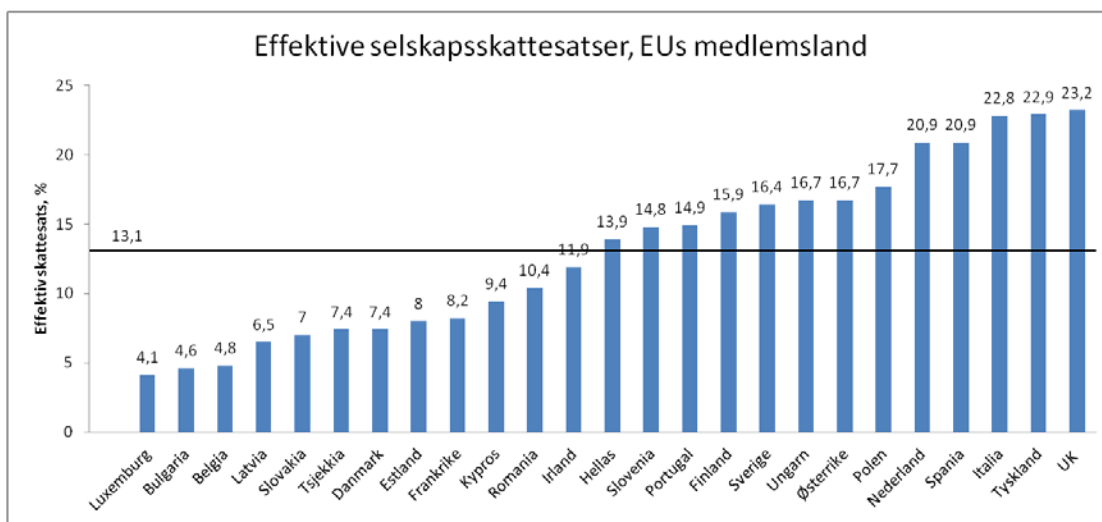
I dag har alle de 27 EU-medlemslandene nasjonale regler for skattlegging av selskaper. Landene fastsetter egne nasjonale regler for beregning av skattegrunnlaget, samt tilhørende skattesatser. Skatteincentiver kan bli gitt gjennom forskjellige fradragsordninger, for eksempel fradrag for forsknings- og utviklingskostnader.

Som figuren under viser er det stort spenn mellom høyeste og laveste formelle skattesats. Gjennomsnittlig formell selskapsskattesats for EUs medlemsland er 22,8 %, noe som er like under OECD gjennomsnittet på 23,6 %. Så lenge skattegrunnlaget beregnes ulikt er ikke de formelle skattesatsene direkte sammenliknbare.

Figur 4 Formelle selskapsskattesatser, EUs medlemsland, 2012 (Business link, 2012)

Irlands lave formelle selskapsskatt ble innført av konkurransemessige hensyn for å tiltrekke seg utenlandske selskaper og utenlandske direkteinvesteringer. Reglene for fastsettelse av skattegrunnlaget er preget av få fradragmuligheter, og den formelle skattesatsen ligger følgelig svært nær den effektive. Frankrike derimot, har den nest høyeste formelle selskapsskattesatsen i EU med 34 %. Det franske skattesystemet er preget av sjenerøse fradragmuligheter, slik at den effektive skattesatsen reflekteres dårlig i den formelle skattesatsen. Selv om de formelle skattesatsene til disse to landene er svært forskjellige, viser beregninger av effektive skattesatser at Irlands effektive skattesats ligger godt over Frankrikes.

Figur 5 Effektive skattesatser, EUs medlemsland (International Finance Corporation, 2010)³

Dagens skattekonkurranse foregår både på den formelle skattesatsen, og på skattegrunnlagets beregningsmåte. Konkurransefortrinn kan skapes både gjennom lav skattesats og sjenerøse fradragmuligheter. Ulike regler for fastsettelse av skattegrunnlaget gjør at dagens skattekonkurranse er lite transparent. Sammenlikningen av effektive skattesatser gir et annet bilde av skattetrykket i et land, enn de formelle skattesatsene.

Nasjonale skatteregler gir landene gode muligheter til å styre nivået på sine skatteinnbetalinger, både gjennom beregning av skattegrunnlaget, og fastsettelse av skattesatsen. Skatter kan brukes for å motvirke sterke konjunktursvingninger ved å redusere skattetrykket i nedgangsperioder, og å øke trykket i oppgangsperioder. Hensynet til et

³ Den effektive skattesatsen fremkommer som % av det skattbare overskuddet. Malta og Litauen er ikke med i figuren. Tilsvarende tall for Norge er 24,4 % (International Finance Corporation 2010)

forutsigbart og stabilt skattesystem taler i mot aktivt å bruke skatter som reguleringsmekanisme i økonomien (NOU 2003: 9).

4.3 Om CCCTB

4.3.1 Problemstilling

Dagens «separate accounting» system gjør at selskaper må forholde seg til like mange sett regler som antall medlemsland de har aktivitet i. Denne praksisen medfører store administrative kostnader både for selskaper og skattemyndigheter.

Bakgrunnen for å innføre et felles regelverk for beregning av skattegrunnlaget er å unngå at ulike skatteregler hindrer integrasjon mellom medlemslandene, samt å bidra til økt økonomisk aktivitet på tvers av landegrensene. Det er et sterkt ønske om at verdiskapningen som skjer i et EU-land skal kunne spre seg til de andre medlemslandene uten at skattereglene legger hindringer. Forslaget er en del av EUs «single market» - visjon, som bygger på EUs fire friheter; fri flyt av varer, arbeid, tjenester og kapital (Bullen, 2005).

Økende antall multinasjonale selskaper gjør at det har vært økende interesse for å finne alternative, og mer samkjørte skatteregler, på bekostning av de nasjonale reglene. CCCTB retter seg kun mot EU-multinasjonale selskaper og deres aktivitet innen EU-markedet.

4.3.2 Beskrivelse av forslaget fra EUs skattekommisjon

CCCTB går ut på å innføre et felles regelverk for fastsettelse av skattegrunnlaget for selskaper som har aktivitet i ett eller flere av EUs medlemsland. Det nye regelverket betyr at selskaper kun behøver å levere et konsolidert skatteregnskap for all sin aktivitet innenfor EU-området. Ordningen blir karakterisert som et «one-stop-shop»-system. Selskapene får, på bakgrunn av det konsoliderte skatteregnskapet, fastsatt ett felles skattegrunnlag som fordeles på de aktuelle landene etter en bestemt fordelingsnøkkel. De enkelte landene fastsetter selv en skattesats som skal brukes på den andelen av skattegrunnlaget som tilfaller landet. Innføringen av CCCTB omfatter med andre ord ikke en harmonisering av selskapsskattesatsene. En del av skattekonkurransen mellom landene opprettholdes ved at hvert enkelt medlemsland fortsatt fastsetter sin egen skattesats. At landene selv får fastsette skattesatsen er også med på å opprettholde landenes selvråderett over skattesystemet. Ettersom de ulike medlemslandene har ulike mål og politikk for hva skatteinntektene skal brukes til, er det også naturlig at de kan bestemme hvor hardt selskapene skal skattlegges.

For de fleste medlemslandene vil CCCTB gi et bredere skattegrunnlag (Europa, press release, 2011). Dersom skatteinnbetalingene skal holdes på samme nivå, betyr det at de fleste landene vil sette en CCCTB-skattesats som er lavere enn dagens formelle skattesats. Skattekonkurransen vil gå direkte på skattesatsen, og det vil ikke være mulig å skape konkurransefortrinn i form av rause fradragmuligheter i beregningen av skattegrunnlaget. Det vil bli enklere å sammenlikne de forskjellige landenes skattesatser, siden alle landene legger det samme beregningsgrunnlaget til grunn.

EUs skattekommissær Aigirdas Šemeta argumenterer med at en av fordelene med CCCTB er at skattesystemet blir betydelig forenklet. For selskaper som har aktivitet i mer enn ett land vil det være en klar fordel at de kun har ett sett regler å forholde seg til, og at de kun behøver å levere ett skatteregnskap. Ett regelverk og kun ett skatteregnskap, vil bety en kraftig reduksjon i selskapenes administrasjonskostnader og etterlevelseskostander («compliance costs»). Innføringen av CCCTB vil også redusere de administrative byrdene for medlemslandenes skattemyndigheter.

For allerede etablerte selskaper vil ekspansjon til andre medlemsland bli enklere og billigere. I dag er det knyttet høye skatterelaterte kostnader for selskaper som ønsker å ekspandere til et nytt medlemsland. CCCTB – direktivet vil redusere disse kostnadene betydelig, og gjøre det særlig attraktivt for små og mellomstore selskaper å ekspandere til andre medlemsland. Selskaper som benytter seg av CCCTB vil unngå at deres inntekter blir dobbeltbeskattet innen EU-sonen, og det vil ikke lenger være nødvendig med skatteavtaler mellom medlemslandene.

Reduserte etableringskostnader, og reduserte kostnader til administrasjon av skatt generelt, vil også kunne gjøre det mer attraktivt for investorer utenfor EU å etablere seg i EU-sonen. Et mer integrert EU vil gjøre det enklere for investorer og selskaper å nå et større marked. Det vil være mulig for selskaper fra land utenfor EU som driver virksomhet i EU å benytte seg av denne måten å rapportere skatt på for den delen av virksomheten som drives innenfor EU.

4.3.2.1 Fordelingsnøkkelen

Fordelingsnøkkelen som er foreslått lagt til grunn for fordelingen av skattegrunnlaget består av i) salgsinntekter, ii) lønnskostnader og antall ansatte og iii) eiendeler. De tre delene veier likt i vurderingen av hvor stor del av skattegrunnlaget som tilfaller det enkelte land.

Skattegrunnlag i land A

$$\begin{aligned} &= \frac{1}{3} \left(\frac{\text{Salgsinntekt}^A}{\text{Salgsinntekt}^{\text{Totalt}}} \right) \\ &+ \frac{1}{3} \left(\frac{1}{2} \frac{\text{Lønnskostnader}^A}{\text{Lønnskostnader}^{\text{Totalt}}} + \frac{1}{2} \frac{\text{Antall ansatte}^A}{\text{Antall ansatte}^{\text{Totalt}}} \right) \\ &+ \frac{1}{3} \left(\frac{\text{Eiendeler}^A}{\text{Eiendeler}^{\text{Totalt}}} \right) \end{aligned}$$

Formel 3 CCCTBs fordelingsnøkkel

Formelen viser hvordan skattegrunnlaget som tilfaller land A beregnes ut fra selskapets aktiviteter i land A over selskapets totale aktiviteter.

Med et slikt formelbasert system for fordeling av skattegrunnlaget vil ikke selskapene lenger bli skattlagt på bakgrunn av sin rapporterte verdiskapning i det enkelte land, men på bakgrunn av rapporterte sin aktivitet (Nielsen et al, 2009). Det er en forutsetning at det er enighet om vektene, og hvilke elementer som skal inngå i fordelingsnøkkelen, hvis ikke kan det oppstå dobbeltbeskatning.

Fordelingsnøkkelen skaper nye problemstillinger for hvordan selskaper vil tilpasse aktiviteten i de ulike landene for å minimere den totale skattekostnaden. Særlig leddet som inneholder lønnskostnader og antall ansatte er diskutert. Det er store forskjeller på lønnsnivå innen EU-landene, og det vil klart være fordelaktig å legge produksjonen til de landene som har det laveste lønnsnivået. Lavere skattesatser i Øst-Europa vil dessuten gjøre det attraktivt å legge mange av eiendelene og produksjonen hit.

4.3.3 Innføring

En innføring av CCCTB krever at alle 27 medlemslandene godtar direktivet. Ingen av medlemslandene vil kunne bli påtvunget å innføre direktivet. Det finnes derimot en mulighet for å innføre direktivet i kun en andel av landene; hvis minimum 8 av landene stemmer for, vil disse landene kunne innføre CCCTB uavhengig av de andre landene.

Slik forslaget om CCCTB foreligger per i dag, vil det være frivillig for selskapene om de vil benytte de nye reglene, eller om de vil fortsette å følge de nasjonale reglene. Dette begrunnes med en «common sense approach». De selskapene som i dag kun opererer i ett av medlemslandene, og ikke har noen ønske om å ekspandere til flere medlemsland, kan fortsette å forholde seg til det nasjonale systemet dersom de ønsker det. Man vil heller ikke pålegge de selskapene som driver i flere land å følge CCCTB – direktivet, men dersom et selskap velger å rapportere i henhold til CCCTB, blir selskapet bundet til dette regelverket for 5 år frem i tid. De selskapene som følger CCCTB vil da ikke kunne benytte seg av eksempelvis ekstra fradragsmuligheter som gis av det enkelte land.

Ved en eventuell innføring av CCCTB vil det altså bli to sett skattesystemer i EU, et felles regelsett med en skattesats for hvert av landene, samt at dagens nasjonale skattesystemer opprettholdes med tilhørende skattesatser. Deveraux og Loretz (2007) har gjort beregninger som viser effekten på totale skatteinntekter dersom direktivet blir innført som en frivillig ordning, eller om CCCTB blir innført som et obligatorisk skattesystem for alle selskaper i EU. De har lagt til grunn at overskuddet er likt uansett om ordningen blir frivillig eller ikke, at de samme nasjonale skattesatsene opprettholdes, også for CCCTB – skattegrunnlaget, samt at selskapene ikke foretar noen tilpasninger til fordelingsnøkkelen. Gitt disse forutsetningene, fant de at skatteinntektene sannsynligvis vil falle med 1 % dersom CCCTB blir frivillig for selskapene. Motsatt, dersom ordningen ikke blir frivillig, og alle selskaper må følge CCCTB – regelverket, viser beregninger i artikkelen at landene sannsynligvis få en økning i skatteinntekter på 8 %. Dette er beregninger gjort for alle medlemslandene totalt. Det betyr at estimatene ikke gjelder for ett enkelt land, men for alle landene sett under ett. Den sterke økningen i skatteinntekter dersom direktivet ikke blir frivillig, må sees i sammenheng med deres forutsetning om at skattesatsene holdes konstant uansett regelverk. Som nevnt vil flertallet av landene få bredere skattegrunnlag ved innføring av CCCTB, noe som tilsier at skattesatsen må reduseres dersom skatteinntektene skal være de samme.

4.3.4 Mottakelse

Tyskland og Frankrike er to av landene som har gått i fronten for å få innført et felles regelverk i EU. Irland derimot, er et av landene som er i mot innføringen av direktivet (PWC, 2011). Irland har aktivt satt en lav selskapsskattesats, og brukt den som et konkurransefortrinn for å tiltrekke seg utenlandske selskaper. Det er uttrykt bekymring for at CCCTB med tiden vil utvikle seg til et felles skattesystem med harmoniserte skattesatser. Dersom skattesatsene blir harmoniserte vil ikke landene lenger aktivt kunne bruke selskapsskatten til å regulere

landets skatteinnbetalinger, samtidig som muligheten for skattekonkurransen mellom medlemslandene bortfaller. EUs skattekommissær Aigirdas Šemeta har derimot understreket at innføringen av CCCTB ikke er et steg på veien mot harmoniserte skattesatser i EU.

Blant EUs næringsliv derimot, er flertallet positive til forslaget. Šemeta trekker frem en undersøkelse gjennomført av Jeff Wagland (KPMG, 2007), som viser at nesten 80 % av næringslivet er positive til innføring av CCCTB.

4.4 CCCTB og internprisingsproblematikk

I dag legges OECDs anbefaling om armlengdeprinsippet til grunn ved fastsettelse av internpriser. Som nevnt i avsnitt 2.2.1, er det en del svakheter knyttet til bruk av armlengdeprinsippet. Blant annet er det kostnadskrevende, og i enkelte situasjoner er det svært vanskelig å finne sammenlignbare transaksjoner. Mangel på koordinerte regler for rapportering av informasjon og fastsettelse av internpriser gjør at dobbeltbeskatning og nullbeskatning av inntekter fortsatt forekommer.

En innføring av CCCTB-direktivet vil eliminere problemet med skattemotivert internprising mellom medlemslandene (Griffith et al., 2008). Årsaken er at det konsoliderte overskuddet over alle landene selskapet har aktivitet i som legges til grunn for beregning av skattegrunnlaget. Det vil ikke være mulig å redusere skattegrunnlaget i et enkelt medlemsland gjennom profittflytting og internprising. Hvor stor del det enkelte land får av skattegrunnlaget bestemmes på bakgrunn av en fordelingsnøkkel, og ikke på bakgrunn av det skattbare over/underskuddet i det enkelte land. Profittflytting for å øke kostnadene i høyskattelandet og øke inntektene i lavskattelandet, av skattemessige hensikter, blir dermed uinteressant.

Så lenge det er frivillig for selskapene om de vil benytte seg av CCCTB eller nasjonale regler, vil selskapene velge det systemet som minimerer den totale kostnaden knyttet til skatt. Hensikten med CCCTB er at et enkelt system, og reduserte administrasjonskostnader, skal gjøre det attraktivt for EU-multinasjonale selskaper å velge CCCTB. En problemstilling som trekkes frem i en artikkel av Haskic (2009) er utfordringen med å få de selskapene hvor internprising er godt etablert, og mulig brukt til skattereduserende formål, til å velge CCCTB. For noen selskaper kan det tenkes at gevinsten av internprising er større enn gevinsten ved å bruke CCCTB.

4.5 Erfaringer fra andre land

I USA og Canada er eksempler på land hvor man opererer med en fordelingsnøkkel for fordeling av skattegrunnlaget. I Canada har de brukt en fordelingsnøkkel i selskapsbeskatningen i over 50 år. Erfaringsmessig er det hvilke faktorer fordelingsnøkkelen skal inneholde, og vektene i fordelingsnøkkelen som skaper mest diskusjon.

I USA har de en fordelingsnøkkel som inneholder de samme faktorene som den EU har foreslått å legge til grunn for fordelingen, og i likhet med forslaget fra EU, er retten til fastsettelse av selskapskattesatsen forbeholdt den enkelte stat. I USA kan statene i tillegg til å bestemme sattesatsen, også bestemme vektene i fordelingsnøkkelen. Det betyr at statene kan operere med ulike vekter, noe som gjør at selskapene fortsatt kan bli utsatt for dobbeltbeskatning. Dersom det oppstår uenighet mellom statene om fordeling av skatten, kan statene forhandle seg i mellom basert på skatteavtaler.

Goolsbee og Maydew (1999) har studert effekten av at statene i USA selv kan regulere vektene i fordelingsnøkkelen. De viser hvordan en reduksjon i vekten til lønnskostnader påvirker sysselsettingen i en enkelt stat, samt effekten det vil ha på de andre statene. Dersom vekten reduseres fra 1/3 til 1/4, vil sysselsettingen i staten øke med 1,1 %. Denne økningen vil derimot gå på bekostning av sysselsettingen i andre stater, og nettoeffekten for nasjonen sett under ett vil være null. Denne «konkurransen» mellom statene om å underby hverandre, taler for koordinerte og felles fastsatte vekter for hele nasjonen. Canada har nasjonalt fastsatte vekter, og det er også det som ligger til grunn for forslaget fra EU.

Ved å se til USA og Canada for erfaringer ved bruk av fordelingsnøkkel i skattesystemet, må det også nevnes at EU består, til forskjell fra føderale USA og Canada, av individuelle land som er samlet i en union. De individuelle landene er mye mindre integrerte enn statene både i USA og Canada, og det kan være mye av grunnen til at de lykkes med formelbasert selskapskattesystem. Forskjellene mellom EU-landene, som allerede ligger der, taler for at det vil bli viktig å finne felles regler både for fastsettelse av skattegrunnlaget, hvilke krav som skal stilles for at tilknyttede selskaper skal kunne skattlegges som en gruppe, samt fordelingsnøkkelen elementer og vekter (Weiner, 2002). Forslaget om CCCTB fra EUs skattekommissjon, inneholder regler og bestemmelser for alle disse områdene.

4.6 CCCTB – direktivets betydning for Norge

Norge er tett knyttet til EU gjennom EØS avtalen, som gir Norge tilgang til EUs indre marked. «Formålet med avtalen er å styrke handelen og det økonomiske forholdet mellom EU

og EØS landene.» (Stortinget, 2009). EØS avtalen omfatter ikke direkte og indirekte skattespørsmål. CCCTB-direktivet er dermed ikke EØS relevant, og Norge vil ikke automatisk bli omfattet av direktivet dersom det innføres i EU. Norge kan derimot frivillig tilslutte seg skattesystemet. Dette må da skje gjennom en egen avtale mellom EU og Norge, som et tillegg til EØS avtalen.

En av fordelene ved å innføre CCCTB som et alternativ i Norge også, er at det vil bli enklere for selskaper som allerede er etablert i Norge å ekspandere til et av EU-landene og vice versa.

Dersom Norge inngår en avtale med EU om å innføre CCCTB må det tas høyde for at betingelsene for fastsettelse og fordeling av skattegrunlaget kan endres i fremtiden uten at det blir tatt hensyn til Norges ønsker. Det vil bli vanskeligere for Norge å styre selskapsskatteinntektene, og det vil ikke være mulig å skape skatteincentiver gjennom fradragsordninger.

I forslaget åpnes det for at selskaper fra tredjeland kan følge CCCTB – reglene for den delen av aktiviteten som skjer i EU (Europa, press release, 2011). Det betyr at selv om Norge velger å stå utenfor CCCTB, vil norske selskaper kunne føre skatteregnskap etter CCCTB-reglene for den delen av selskapet som har aktivitet i EU, men for den delen av selskapet som har aktivitet i Norge må da norske skatteregler følges.

4.7 Oppsummering

Innføringen av CCCTB er en del av EUs «single market»-visjon, og vil bidra til at EU-landene blir mer integrerte. Forslaget omfatter felles regler for beregning av skattegrunlaget, som etter en bestemt fordelingsnøkkel deretter fordeles på de ulike medlemslandene selskapet opererer i. Et skattesystem basert på en fordelingsnøkkel er et forsøk på å tilpasse seg den internasjonale utviklingen, med økende antall multinasjonale selskaper, og en mer globalisert og integrert verdensøkonomi. Dette direktivet vil derimot kun omfatte selskaper som opererer innenfor EU. Stor fremvekst av multinasjonale selskaper, og deres muligheter til internprising, har gjort at man har sett etter alternativer til det kostbare armlengdeprinsippet. CCCTB vil fjerne incentivene til skattemotivert internprising, men kun for de transaksjonene som skjer innen EU.

Det enkelte medlemslands nasjonale selskapsskatteregler skal fortsatt opprettholdes, og det vil bli opp til selskapene selv å bestemme hvilket regelverk de ønsker å følge. Gitt at alle selskapene velger det skattesystemet som minimerer skattekostnaden, er det forventet at de

samlede skatteinnbetalingene vil gå ned. På den andre siden vil de administrative kostnadene både for selskapene og skattemyndighetene reduseres. Innføring av et nytt skattesystem er kostnadskrevende, så det kan ta noe tid før myndighetene får full effekt av de administrative kostnadsreduksjonene. Dersom CCCTB ikke ble frivillig, men pålagt, ville man trolig kunne få enda større administrative besparelser.

Landenes konkurransevne og selvråderett over skattesystemet vil opprettholdes ved at landene selv bestemmer nivået på skattesatsen. Skattekonkurransen mellom landene blir mer åpen og transparent når skattesatsen skal benyttes på et skattegrunnlag som er beregnet med utgangspunkt i et felles regelverk. Det vil også bli enklere for selskapene å avdekke medlemslandets effektive skattesats.

5. Skatt og konjunkturer

5.1 Innledning

I hovedanalysen vil jeg se på trendene og utviklingen i den norske selskapsbeskatningen. Andelen selskaper i skatteposisjon og nivået på skatteinnbetalingene vil avhenge av konjunkturerne og selskapenes inntjening, samt selskapenes skatteposisjonering. For å danne et grunnlag for mine analyser vil jeg derfor ta en gjennomgang av den norske konjunkturutviklingen i 1992-2010, som er perioden jeg analyserer. Videre, som en innledning til mine analyser, vil jeg også presentere noe offentlig tilgjengelig statistikk om den norske selskapsbeskatningen.

Alle data i dette kapittelet er hentet fra Statistisk Sentralbyrås Statistikkbank, som er tilgjengelig på SSB sine hjemmesider.

5.2 Norske konjunkturer de siste 20 årene

For å danne et grunnlag for å forstå svingningene i andel selskaper i skatteposisjon, og deres skatteinnbetalinger, vil jeg kort gjennomgå de viktigste trekkene ved konjunkturutviklingen i Norge over de årene jeg analyserer. I 1992, hvor mine analyser begynner, var den norske økonomien på bunnen av en lavkonjunktur etter bankkrisen som rammet Norge på slutten av 1980-tallet. Denne konjunkturbunnen var særnorsk, og internasjonal økonomi var på dette tidspunktet preget av høykonjunktur. Den norske arbeidsledigheten var på et rekordhøyt nivå, med verdier opp mot 8 % ledighet (Steigum, 2010). Konjunkturedgangen kom som følge av høyt press i økonomien etter en periode med kraftig oppgang på midten av 1980-tallet. Etter at bunnen var nådd i 1992, bidro ekspansiv pengepolitikk til en langvarig oppgang fra 1993 til 1998.

På grunn av svært lav oljepris, samt redusert produksjon, ble oljesektoren rammet av en kraftig nedgang i 1998-99. Internasjonal uro, blant annet i Asia på begynnelsen av 2000-tallet, rammet den norske eksporten kraftig. Den internasjonale nedgangskonjunktureren, kombinert med lav oljepris, gjorde at norsk økonomi nådde en konjunkturbunn i begynnelsen av 2003. Rentenedsettelse gjennom ekspansiv pengepolitikk fikk igjen etterspørselen og investeringene til å øke, og økonomien kom inn i en ny høykonjunktur.

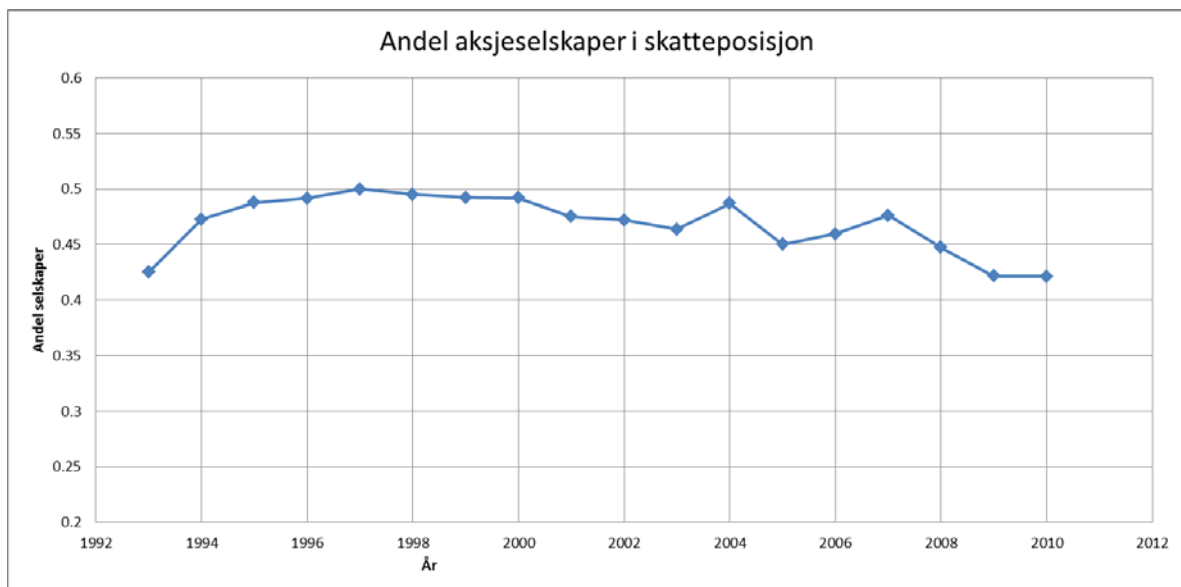
Høsten 2008 ble verdensøkonomien rammet av et kraftig tilbakeslag, som i etterkant kun refereres til som finanskrisen. Dette tilbakeslaget rammet også Norge, men sammenliknet med

andre land kom Norge svært heldig ut. I etterkant av finanskrisen har særlig mange europeiske land blitt rammet av en statlig gjeldskrise.

5.3 Offentlig tilgjengelig data

5.3.1 Andel selskaper i skatteposisjon

Figuren under viser utvikling i andel aksjeselskaper⁴ som er i skatteposisjon, tallene er basert på data fra SSBs statistikkbank. SSBs (2011) definisjon av skatteposisjon er: «Aksjeselskaper i skatteposisjon er selskaper som har fått utlignet skatt eller har fradrag i skatt». Det betyr at figuren inkluderer både selskaper som har en skatteinnbetaling til staten, og selskaper som har fått utbetalt tilskudd over skatteseddelen.

Figur 6 Andeler aksjeselskap i skatteposisjon, 1993-2010 (SSBs statistikkbank, 2011)

Det er naturlig å tro at andelen selskaper med positiv skattekostnad svinger med konjunktorene. I figuren over er det stor vekst fra 1993 til 1994, som kan knyttes til oppgangen etter bunnpunktet i 1992. Nedgangen i 2003 er også markert i figuren. Reduksjonen fra 2004 til 2005 har trolig sammenheng med den store økningen i nyetablerte selskaper i forkant av innføringen av skattereformen 2006. Andelen selskaper i skatteposisjon stiger deretter frem til 2007, før effekten av finanskrisen gir en nedgang. Ut ifra figuren kan det se ut til at utviklingen har flatet ut fra 2009 til 2010.

⁴ «Aksjeselskaper er et selskap hvor eierne har et begrenset ansvar for gjelden til selskapet» (SSB, 2011)

5.3.2 Nivået på skatteinnbetalingene

Figuren under viser utviklingen i sum utliknet skatt inkludert selskapenes inntektsskatt og enkeltneringers særskatter.

Figur 7 Utvikling i sum utliknet skatt inkludert særskatter, 1993-2010, (SSBs statistikkbank, 2011)

Figuren viser tydelig hvordan skatteinnbetalingene påvirkes av svingningene i konjunktorene. Den sterke nedgangen i oljesektoren i 1998 er markert i figuren. Deretter vokser utliknet skatt sterkt fra 1999 til 2000, før veksten avtar mot bunnpunktet i 2003. Fra 2003 er det en sterk oppgangsperiode, frem mot finanskrisen som rammet høsten 2008. Knekket i grafen fra 2008 til 2009 er trolig en effekt av finanskrisen, og fra 2009 til 2010 er det igjen vekst i skatteinnbetalingene.

I tabellen under vises en mer detaljert oversikt over utliknet skatt for 2010.

	Antall selskaper ⁵	Utliknet skatt, MNOK
Olje	235	175 132
Kraft	1 592	11 730
Shipping	574	1 673
Landbasert virksomhet	238 444	67 535
Totalt	240 845	256 069

Tabell 1 Antall selskaper og uliknet skatt i 2010, tall i millioner kroner, (SSB, 2011)

⁵ «Statistikken inkluderer hovedsakelig aksjeselskaper, men også foreninger, samvirkelag, filialer av utenlandske selskaper, institusjoner, andelslag, verdipapirfond, boligbyggelag, sparebanker med mer omfattes.» (SSB, 2011)

Tallene for de spesifiserte næringene inneholder inntektskatter og særskatter, fratrukket eventuelle fradrag. Av innbetalingen fra oljesektoren utgjør inntektsskatten ca. 71 milliarder kroner, særskatten utgjør 114,5 milliarder og 10 milliarder er refundert som fradrag for leiekostnader.

6. Analyse

6.1 Innledning

Gjennom analysedelen vil jeg se nærmere på utviklingen i den norske selskapsbeskatningen, og prøve å avdekke eventuelle kjennetegn for selskaper som driver utviklingen. Jeg vil også se på utviklingen i selskapsbeskatningen i forhold til den generelle konjunkturutviklingen, jfr. kapittel 5.2. Innføringen av regnskapsreformen 1998 og skattereformen 2006 skaper skiller i dataene, som jeg etter beste evne har prøvd å ta hensyn til.

Datasettet jeg benytter inneholder regnskapstall for årene 1992 til 2010, samt tilhørende foretaksinformasjon. I Norge skattlegges hver enkelt regnskapsenhet som et selvstendig skattesubjekt, og derfor har jeg kun sett på tall for enkeltelskaper, selv om de inngår i et konsern. Det er ingen likning av konsoliderte selskapsregnskap til et konsernregnskap i Norge.

Siden norsk økonomi er svært påvirket av petroleumssektoren vil det i mange tilfeller være hensiktsmessig å gjøre egne separate beregninger for denne sektoren. For å skille selskaper tilknyttet petroleumssektoren fra andre selskaper, har jeg benyttet bransjegruppen olje/gass. Datasettet inneholder kun inntektsskatter, og ikke de ulike næringsspesifikke særskattene for petroleum og kraftverk.

6.2 Fordelingen av selskapene i datasettet på selskapskategori

Datasettet inneholder regnskapsdata fra norske selskaper og konserner, og er basert på innrapporteringer fra Brønnøysundregisteret. Som nevnt innledningsvis vil jeg kun se på selskaper, da hvert selskap er en egen regnskapsenhet. Det er ingen likning av konsolidert selskapsregnskap til konsernregnskap i Norge.

Selskapene i datasettet er selskapene delt inn i fem ulike selskapskategorier. Det er først fra og med 1999 det er gjort registreringer for alle kategoriene, bortsett fra for kategorien «begrenset ansvar» som er klassifisert tilbake til 1993.

Tabellen under viser prosentvis fordeling av selskapene på de ulike selskapskategoriene for årene 1999-2010, samt en oversikt over antall og andel selskaper fordelt på selskapskategori for 2010.

Selskapskategori	1999-2010		Kun 2010	
	Andel selskaper	Antall selskaper	Andel selskaper	Antall selskaper
Begrenset ansvar	91,96 %	210 857	87,73 %	
Eierfrie	5,23 %	18 496	7,7 %	
Partnere	1,59 %	7 355	3,06 %	
Enkeltmannsforetak	1,15 %	3 424	1,42 %	
Offentlig selskap	0,08 %	203	0,08 %	
Totalt	100 %	240 335	100 %	

Tabell 2 Fordeling av selskaper i datasettet etter selskapskategori

Tabellen viser at selskaper med begrenset ansvar utgjør ca. 90 % av utvalget, og at de andre selskapskategoriene er dårlig representert i datasettet. På grunn av denne skjevfordelingen av antall selskaper innen hver selskapskategori, har jeg valgt kun å ta utgangspunkt i selskaper med begrenset ansvar. Dette betyr at 1992 blir utelukket fra mine beregninger, da det ikke er tilgjengelig foretaksdata for dette året.

Selskapskategorien «begrenset ansvar» inkluderer aksjeselskaper (AS) og allmennaksjeselskap (ASA), selskap med begrenset ansvar (BA), kommandittselskap (KS) og norskregistrerte utenlandskforetak (NUF). Det store flertallet av selskapene er AS.

Tabellen under viser fordelingen i datasettet av antall selskaper med begrenset ansvar per år.

År	Antall selskaper	Endring i prosent
1993	95 289	
1994	95 616	0,34 %
1995	102 577	6,79 %
1996	106 956	4,09 %
1997	114 710	6,76 %
1998	125 702	8,74 %
1999	131 562	4,45 %
2000	136 707	3,76 %
2001	139 358	1,90 %
2002	140 064	0,50 %
2003	142 020	1,38 %
2004	144 736	1,88 %
2005	154 781	6,49 %
2006	178 356	13,22 %
2007	196 256	9,12 %
2008	206 047	4,75 %
2009	207 905	0,89 %
2010	210 857	1,40 %

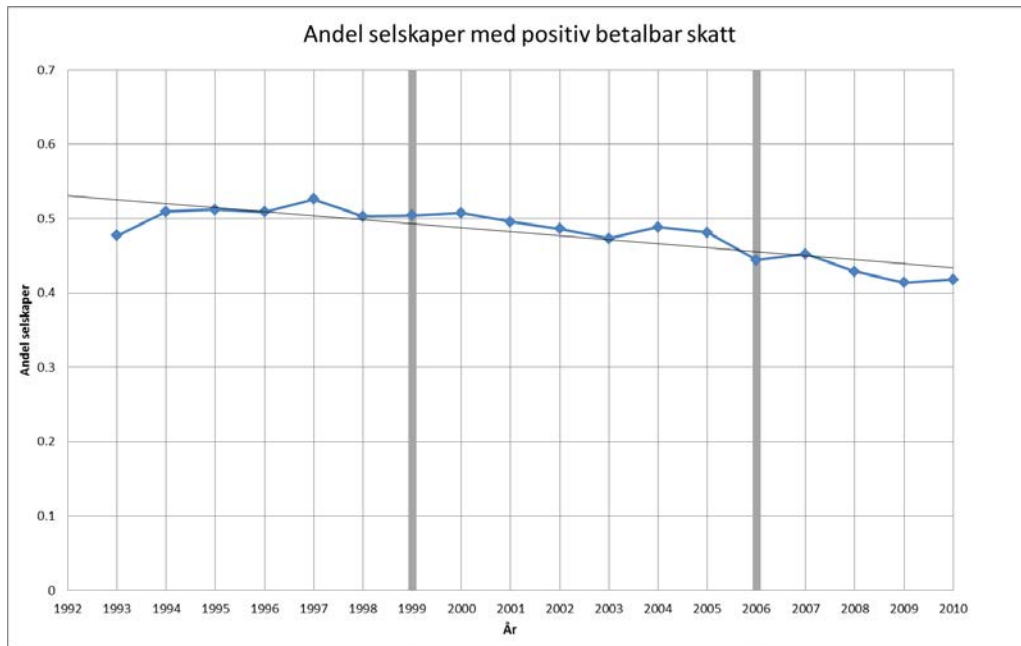
Tabell 3 Antall selskaper med begrenset ansvar per år

Som nevnt i kapittel 3 var det en stor økning i antall selskaper fra 2005 til 2006, i forkant av innføringen av skattereformen 2006. Dette reflekteres også i tabellen over.

6.3 Trenden i den norske selskapsbeskatningen

6.3.1 Utviklingen i andel selskaper som har positiv betalbar skatt

Jeg ønsker å se på utviklingen i andel selskaper med positiv skattekostnad, det vil si andelen selskaper som over de enkelte år har en innbetaling til statskassen. Betalbar skatt er selskapets beste estimat på hva skattekostnaden, som skal betales neste år, blir. Ved å ta utgangspunkt i betalbar skatt, og ikke den totale skattekostnaden, elimineres effekten av utsatt skatt.

Figur 8 Andel selskaper med positiv betalbar skatt

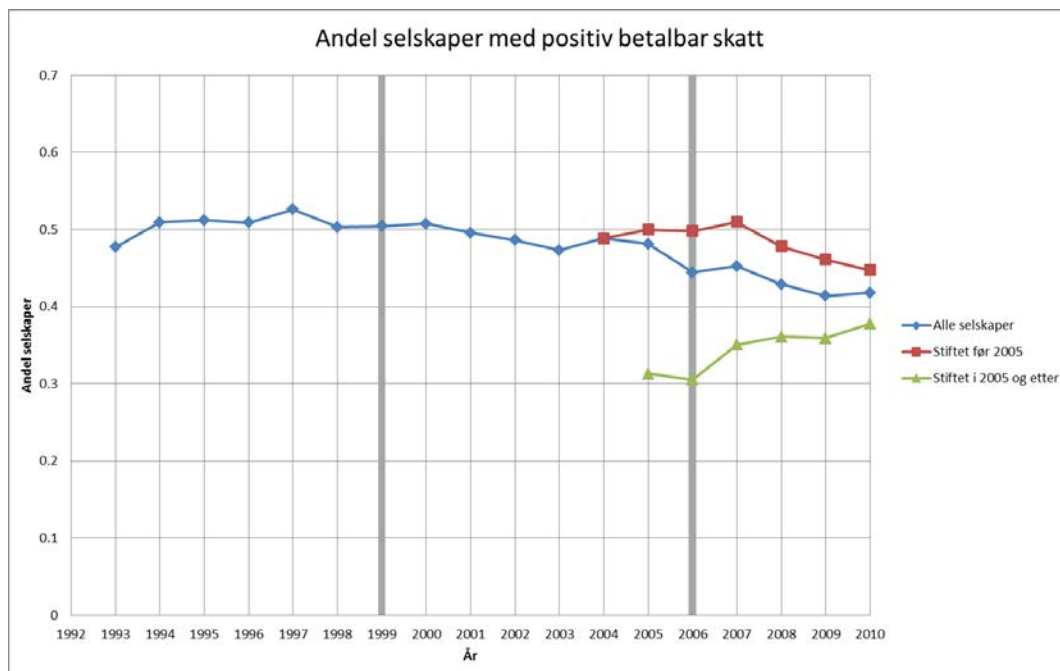
Figuren over viser utviklingen i andel selskaper som har positiv betalbar skatt. Innføringen av regnskapsloven 1998 og skatteloven 2006 er markert med to vertikale streker. Jeg har også lagt inn en lineær trendlinje, som viser at trenden er synkende. Andel selskaper med negativ betalbar skatt er så liten at den er neglisjerbar i denne sammenhengen, det betyr at andelen selskaper med null i betalbar skatt er et speilbilde av grafen ovenfor. De selskapene som har negativ betalbar skatt er selskaper som får tilskudd gjennom eksempelvis SkatteFUNN – ordningen.

I figuren ser jeg at andelen selskaper med positiv betalbar skatt er relativt jevn på 50 % frem til 2005. År 2003 er et unntak, hvor andelen går noe ned, trolig som en direkte konsekvens av at 2003 var en konjunkturbunn i norsk sammenheng. Den fallende trenden som starter i 2005 må sees i sammenheng med den store økningen i andel selskaper dette året.

I 2005, i forkant av innføringen av skattereformen 2006, var det en stor økning i antall nyetablerte selskaper. Som omtalt i kapittel 3, ble det i 2005 opprettet mange nye selskaper som en ren tilpasning til skattereformen. Innføringen av fritaksmetoden gjorde det fordelaktig, skattemessig sett, å handle gjennom et selskap, fremfor å opptre som privatperson. Effekten av denne tilpasningen kan ha bidratt til å trekke andelen selskaper med positiv betalbar skatt nedover. I tillegg er det gjerne slik at det tar noe tid før et nyetablert selskap kommer i skatteposisjon. Effekten av den store økningen i antall selskaper kan elimineres ved å dele dataene inn etter stiftelsesår. Ved å gjøre egne beregninger for selskaper som er stiftet i og etter 2005, isoleres både effekten av de selskapene som ble etablert i forbindelse med

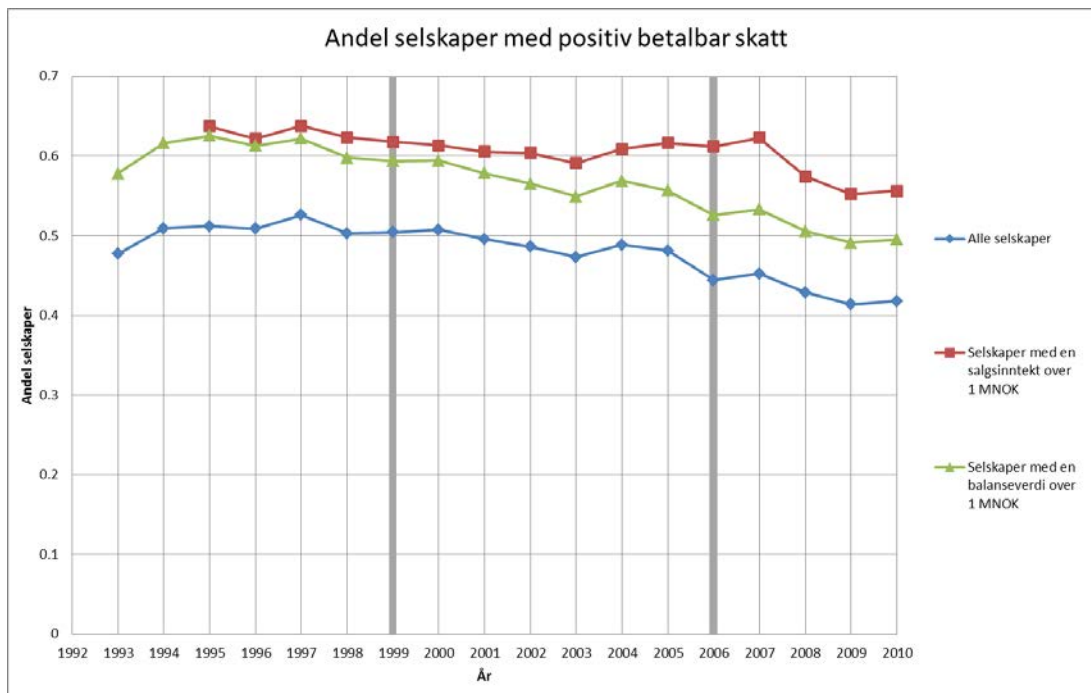
innføringen av skattereformen, men også effekten av de selskapene som er etablert etter 2005, som i 2010 fortsatt kan ansees som relativt «unge» selskaper.

I figuren under er andel selskaper med positiv betalbar skatt supplert med andel selskaper med positiv betalbar skatt som har stiftelsesår før 2005, samt for selskaper som ble stiftet i og etter 2005.

Figur 9 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, inndeling etter stiftelsesår

Som ventet trekker de selskapene som ble stiftet i 2005 og senere snittet nedover, mens de selskapene som ble etablert tidligere enn 2005, ligger over gjennomsnittet for alle selskapene sett under ett. Selv om jeg eliminerer effekten av det store antallet nyetablerte selskaper i 2005, synker andelen selskaper med positiv betalbar skatt inn mot 2010. Nedgangen fra 2007 og frem til 2010 kan sannsynligvis knyttes til finanskrisen som rammet verdensøkonomien høsten 2008. Selskapene som ble etablert etter 2005 har ingen reduksjon i andelen med positiv betalbar skatt, til tross for finanskrisens inntreden.

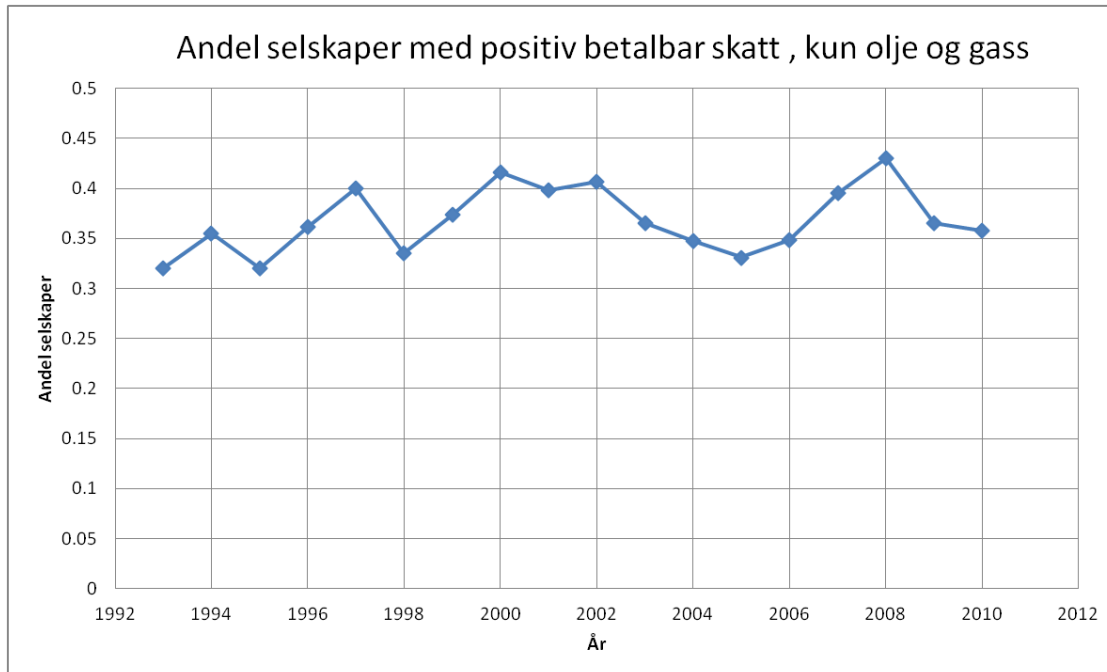

Figur 10 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, inndeling etter selskaper med salgsinntekt over 1 MNOK og selskaper med balanseverdi over 1 MNOK

I figuren over har jeg prøvd å skille ut de aller minste selskapene ved å lage en egen inndeling for selskaper med en salgsinntekt over 1 million kroner og en for selskaper med en balanseverdi på over 1 million kroner.

Selskaper med salgsinntekt over 1 millioner kroner har ikke den samme fallende trenden i andelen med positiv betalbar skatt. Trenden for denne gruppen er mer stabil og ligger på et høyere nivå. Fallet i kurven etter 2007 har sannsynligvis sammenheng med finanskrisen. Dersom jeg ser på utviklingen i selskaper med en balanseverdi større enn 1 million kroner, er trenden mer lik den fallende utviklingen for selskapene sett under ett, men på et høyere nivå. Trenden er tydelig fallende, og det kan se ut som om finanskrisen forsterker fallet.

I figurene over er ikke olje og gass skilt ut fordi den omfatter få selskaper og har derfor liten påvirkning på resultatet. Det kan derimot være interessant å se om selskapene innen olje og gass følger den samme synkende trenden eller om de følger en egen bransjespesifikk trend.

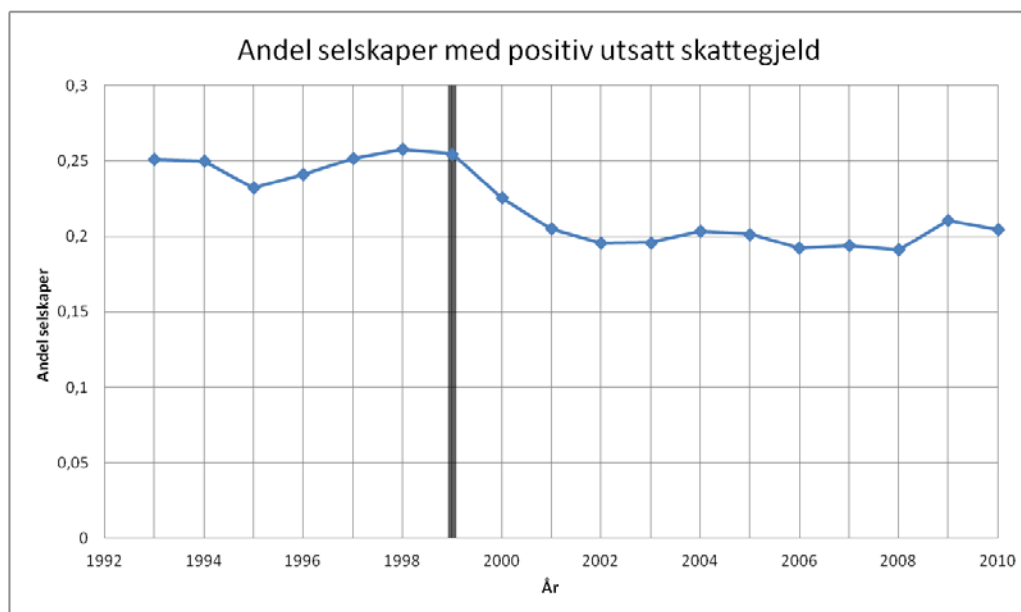

Figur 11 Andel selskaper med positiv betalbar skatt innen olje og gass, 1993-2010

Dersom jeg kun ser på selskaper innen bransjegruppen olje og gass, finner jeg ikke den samme trenden for alle selskapene sett under ett. Utviklingen i andelen selskaper med positiv betalbar skatt innen denne gruppen er preget av større svingninger, enn for alle selskapene sett under ett. Svingningene varierer derimot rundt samme nivå over hele perioden. Få selskaper innen denne bransjen gjør at hvert enkelt selskap får større innvirkning på resultatene.

6.3.2 Utviklingen i andel selskaper som har positiv utsatt skattegjeld

I beregningene så langt har jeg kun tatt hensyn til betalbar skatt, og dermed sett bort fra betydningen av utsatt skatt. Utsatt skattegjeld avsettes som langsiktig gjeld i balansen, og er en skattegjeld som skal betales på et fremtidig, usikkert tidspunkt. Utviklingen i andelen selskaper med positiv utsatt skattegjeld påvirkes av innføringen av regnskapsloven 1998, og skaper dermed et skille i dataene. Figur 12 viser utviklingen i andel selskaper med positiv utsatt skattegjeld.

Figur 12 Andel selskaper med positiv utsatt skattegjeld

Andelen selskaper med positiv utsatt skattegjeld er relativt stabil på 25 % fra 1993 frem til 1999. Innføringen av ny regnskapslov per 01.01.1999 skaper derimot et skille i dataene. De to første årene etter innføringen av ny regnskapslov faller andelen selskaper med positiv utsatt skattegjeld, før andelen stabiliseres på et lavere nivå fra og med år 2001.

Endret sammensetning av skattekostnaden, med den konsekvens at bruken av utsatt skattegjeld ble mindre, skulle medført en forventet økt andel selskaper med positiv betalbar skatt, i hvert fall i en overgangsperiode. Som vist tidligere i kapittelet ser det ikke ut til at innføringen av regnskapsloven har hatt den effekten på betalbar skatt. Årsaken kan være at mange av de selskapene som fikk endret skattekostnad allerede var i skatteposisjon før regnskapsreformen ble innført, og at andelen selskaper med positiv betalbar skatt dermed ikke ble påvirket.

6.3.3 Utvikling i betalbar skattesats

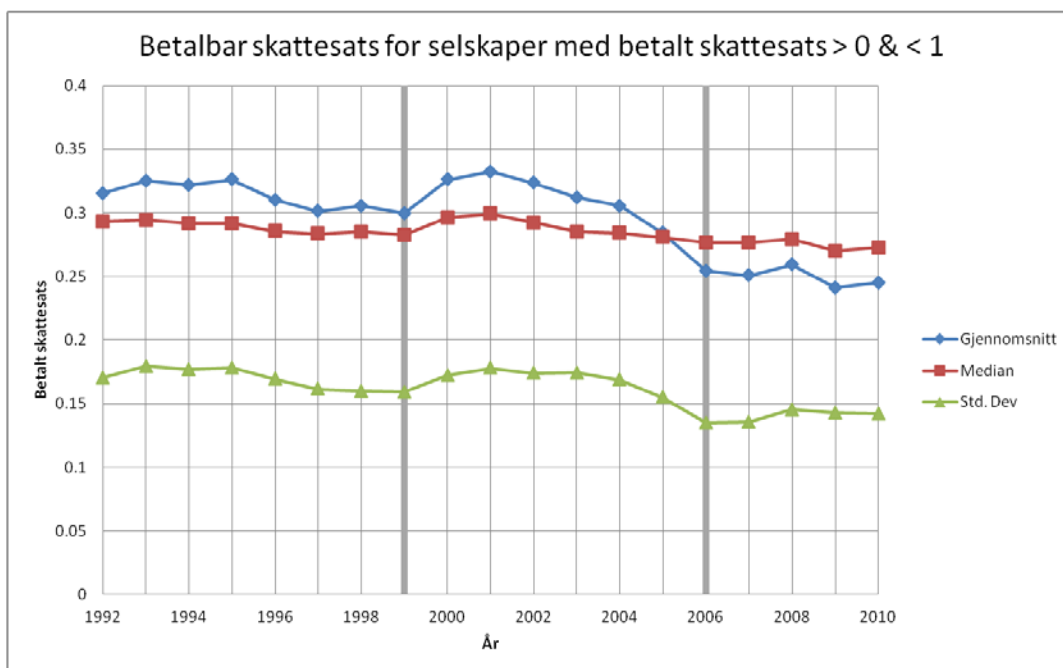
Den formelle selskapsskattesatsen har gjennom hele perioden jeg undersøker vært konstant på 28 %. Forskjeller mellom skattegrunnlaget og resultat før skatt gjør at den effektive skattesatsen gjerne avviker fra den formelle. Selv om det ikke har vært endringer i formell skattesats, har det vært endringer i regnskaps- og skattelovgivningen som påvirker skattegrunnlaget og dermed effektiv skattesats. Jeg vil nå undersøke hvordan utviklingen i gjennomsnittlig effektiv betalbar skattesats har vært. Jeg har tatt utgangspunkt i en generert variabel i datasettet, og formelen defineres slik:

$$\text{Effektiv betalbar skattesats} = \frac{\text{Betalbar skatt}}{\text{Resultat før skatt}}$$

Formel 4 Effektiv betalbar skattesats

Ved beregning av effektiv betalbar skattesats vil selskaper som har negativ betalbar skatt og negativt resultat få en feilaktig positiv skattesats. Jeg har derfor valgt å eliminere selskaper hvor dette er tilfelle.

For å få et bilde av hvordan utviklingen i betalbar skattesats har vært for flertallet av selskapene, har jeg valgt å begrense utvalget til de selskapene som har en positiv, og samtidig en skattesats som er mindre enn 1, dvs. under 100 %. Det er i dette intervallet flertallet av selskapene i utvalget befinner seg. Av de selskapene som hadde positiv betalbar skatt i 2010, hadde ca. 90 % av dem en skattesats innenfor dette intervallet. Ved å velge et slikt intervall eliminerer jeg også eventuelle ekstremverdier som ellers ville hatt stor påvirkning på resultatet. Regnskapsloven 1998 og skattereformen 2006 er markert med to vertikale streker i figuren.

Figur 13 Betalbar skattesats, for selskaper med skattesats >0 og <1

I hele perioden frem til innføringen av regnskapsloven 1998 ligger gjennomsnittlig betalbar skattesats over 30 %. Etter 1999 stiger gjennomsnittlig betalbar skattesats et par år, og når et toppunkt i 2001. Økningen etter 1999 kan ha sammenheng med innføringen av ny regnskapslov per 01.01.1999. Den nye regnskapsloven bidro til endret sammensetning av skattekostnaden, som består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Finansregnskapet og

skatteregnskapet ble mer like, og som nevnt i avsnittet ovenfor, førte det til en reduksjon i antall selskaper med positiv utsatt skattegjeld. I overgangen fra gammel til ny regnskapslov ble en mindre del av skatten ansett som utsatt skatt, og følgelig ble betalbar skatt høyere. Denne indirekte økningen i skattegrunnlaget kan ha bidratt til å trekke opp gjennomsnittlig betalbar skattesats. I løpet av 2005 synker gjennomsnittet ned under 30 %, og stabiliserer seg på ca. 25 % i 2006. Etter innføringen av skattereformen 2006 er utviklingen jevn på ca. 25 %.

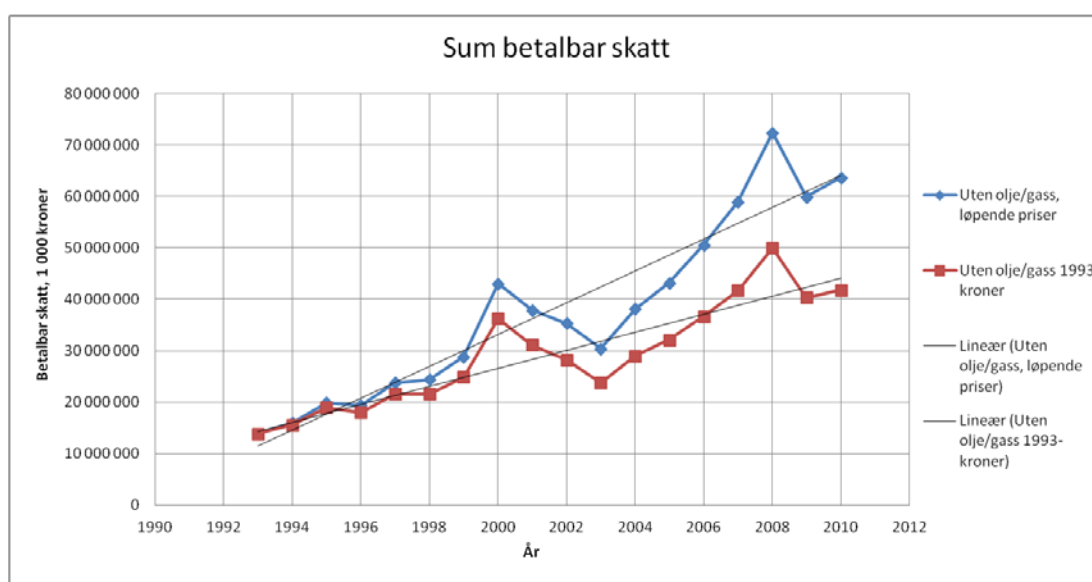
Medianen er relativt stabil på et nivå nært den formelle skattesatsen på 28 % over hele perioden. Datasettet inneholder kun selskapenes inntektsskatter, og ikke enkelte næringsgruppers særskatter. Det er derfor ikke nødvendig å skille ut verken petroleum, kraftverk eller shipping.

6.3.4 Utviklingen i betalbar skatt

Til nå har jeg kun sett på om selskapene har positiv betalbar skatt eller ikke. For å si noe om nivået på skatteinnbetalingene har jeg sett på utviklingen i sum betalbar skatt. Jeg har valgt å gjøre egne beregninger for bransjegruppen olje og gass. Selv om særskattene ikke er inkludert i datasettet, avviker denne bransjen svært mye fra de øvrige bransjene.

I figurene har jeg både illustrert utviklingen i nominelle tall, samt deflatert tallene til 1993-kroner. Jeg har lagt den månedlige konsumprisindeksen til grunn for deflateringen.

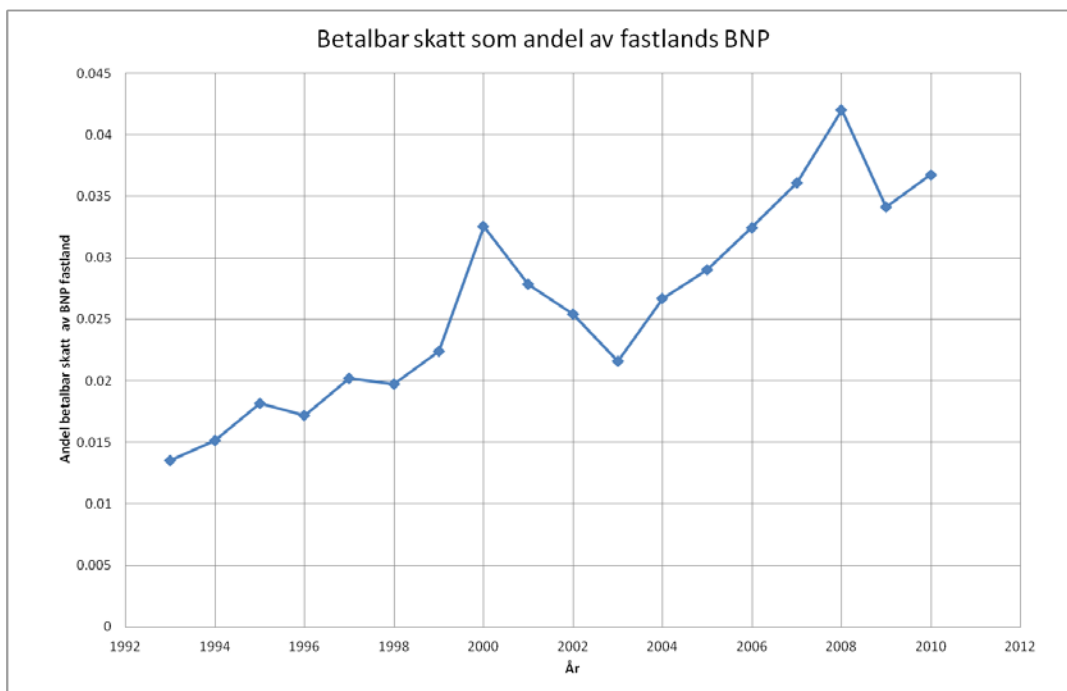
Figuren under viser utviklingen i betalbar skatt for alle bransjer unntatt olje og gass.

Figur 14 Utvikling i betalbar skatt for alle bransjer unntatt olje og gass, tall i 1 000 kroner

Figuren for alle bransjer, bortsett fra olje og gass, viser en kraftig økning i betalbar skatt. Svingningene i utviklingen kan knyttes til svingningene i konjunktursituasjonen. Toppunktet i

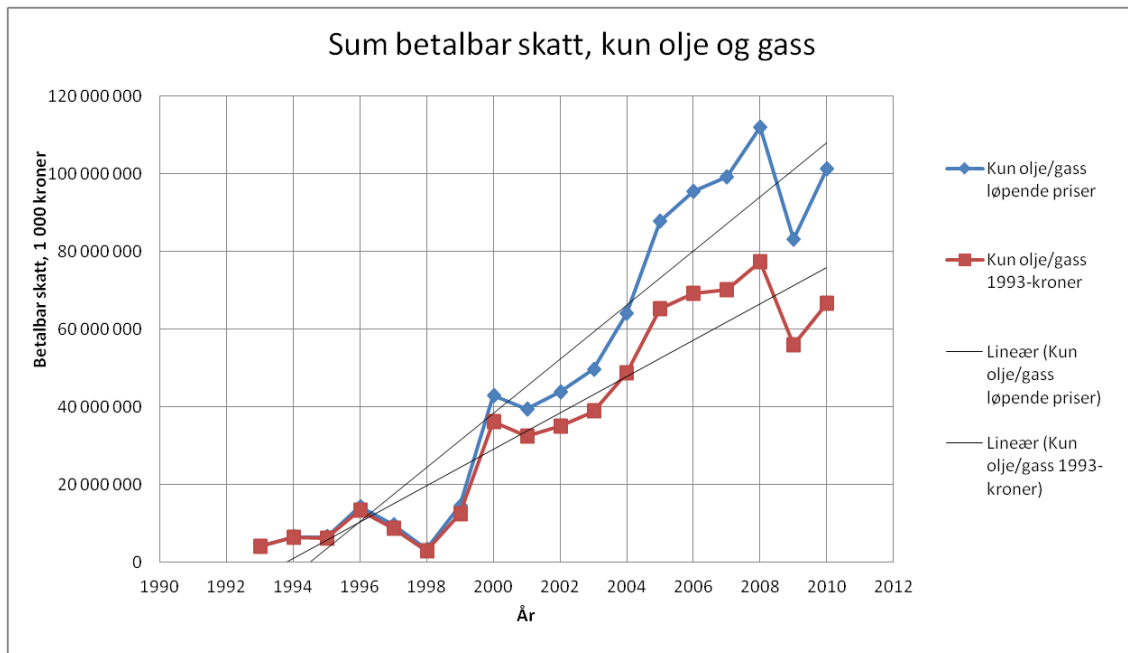
2000 mer markert i figuren, samt det påfølgende bunnpunktet i 2003. Effekten av finanskrisen i 2008 er også tydelig markert med nedgang fra 2008 til 2009. Selv de deflaterte tallene i figuren viser en økning. Grunnen til veksten i de deflaterte tallene kan trolig være at Norge har hatt en realøkonomisk vekst. Figuren under viser utviklingen i skatt som andel av fastlands BNP.

Figur 15 Betalt skatt som andel av fastlands BNP

Figuren illustrerer at økningen i betalbar skatt som andel av fastlands BNP har vært høy. I 1993 var andelen betalbar skatt målt som andel av fastlands BNP 1,5 %, og i 2008 lå prosentandelen over 4 %. Det er en nedgang fra 2008 til 2009 som trolig kan knyttes til redusert skatteinnteg og redusert BNP som følge av finanskrisen.

Nedenfor vises beregningene gjort for sum betalbar skatt for selskaper innen olje og gass.

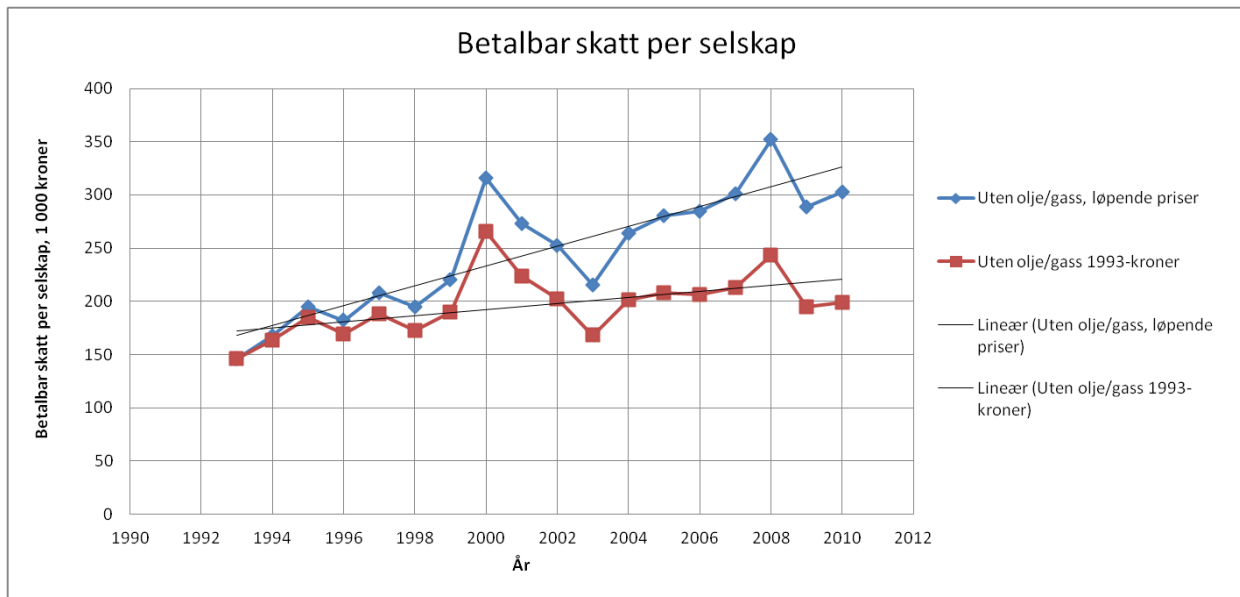
Figur 16 Utvikling i sum betalbar skatt for olje og gass, særskatter er ikke inkludert, tall i 1 000 kroner

Figuren for sum betalbar skatt kun for selskaper innen bransjegruppen olje og gass, viser i likhet med de øvrige næringene, en sterk vekst. Nivået innen olje og gass sektoren er derimot mye høyere, og det er derfor svært hensiktsmessig å se på denne sektoren isolert.

Svingningene i figuren over kommer av konjunktursvingninger. Den kraftige reduksjonen i prisen på olje rundt 1998, er tydelig markert i figuren. Det samme gjelder finanskrisen i 2008 som gir en reduksjon i betalbar skatt til 2009.

6.3.5 Utviklingen i betalbar skatt per selskap

Siden det er stor forskjell i antall selskaper i over perioden jeg analyserer, vil jeg også se på betalbar skatt per selskap. Ved en slik beregning er det svært hensiktsmessig å skille ut petroleumssektoren, selv om særskattene ikke er med i beregningen. Petroleumssektoren kjennetegnes av få selskaper som betaler mye i skatt, og vil derfor ha stor innvirkning på resultatet. I figuren på neste side er utviklingen i betalbar skatt per selskap for alle bransjer unntatt olje og gass illustrert.

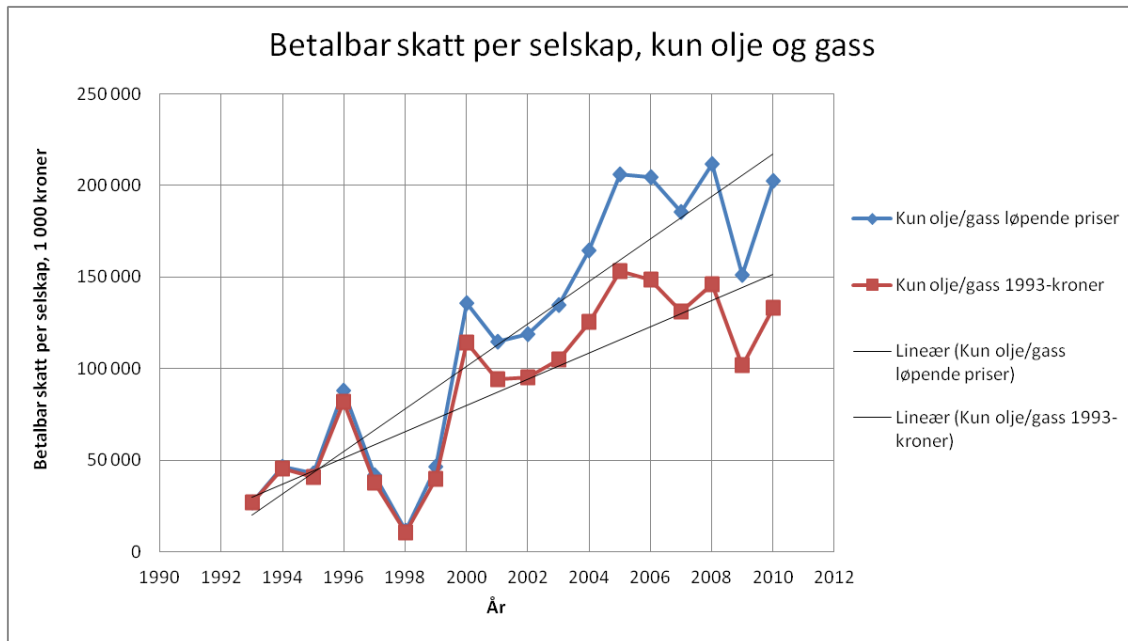

Figur 17 Betalt skatt per selskap for alle bransjer unntatt olje og gass, tall i 1 000 kroner

I figuren illustreres både den nominelle og reelle utviklingen i betalt skatt per selskap. De reelle tallene er deflatert ned til 1993-kroner. De nominelle tallene viser en stigende utvikling, målt i 1993-kroner er stigningen, naturlig nok, ikke like sterk, men det er fortsatt en svak stigning. Stort antall nyetablerte selskaper i 2005 gjør at kurven flater ut rundt dette året.

De store svingningene i utviklingen, kan trolig sammenstilles med svingninger i den generelle konjunktursituasjonen. I høykonjunktur bidrar høy verdiskapning og høy etterspørsel til å gjøre overskuddene og skatteinnbetalingene høye. I en lavkonjunktur vil derimot etterspørselen avta, overskuddene blir redusert, og skatteinntektene synker. Konjunkturtoppen i 2000, og det påfølgende bunnpunktet i 2003 er tydelig markert i figuren. Finanskrisen som rammet verdensøkonomien er markert med nedgang i 2009. Skatteinntektene har tatt seg opp igjen til 2010, men de er ikke tilbake på det samme nivået.

Under vises tilsvarende beregninger for selskaper innen olje og gass.

Figur 18 Betalt skatt per selskap, kun olje og gass, særskatter er ikke inkludert, tall i 1 000 kroner

Figuren over viser utviklingen i betalt skatt per selskap kun for selskaper innen olje og gass. I likhet med figuren for de andre sektorene, er det inkludert en graf med deflaterte tall. Det er en helt klar stigende trend, som også gjelder for de deflaterte tallene.

I 2010 hadde et gjennomsnittlig selskap innen petroleumssektoren en betalt skatt på 202,4 millioner kroner, målt i nominelle kroner. Tilsvarende tall for de resterende sektorene er 300 000 kroner. Den store nivåforskjellen mellom petroleumsnæringen og de øvrige næringene gjør at petroleumsnæringen må skilles ut ved beregninger på skattenivå.

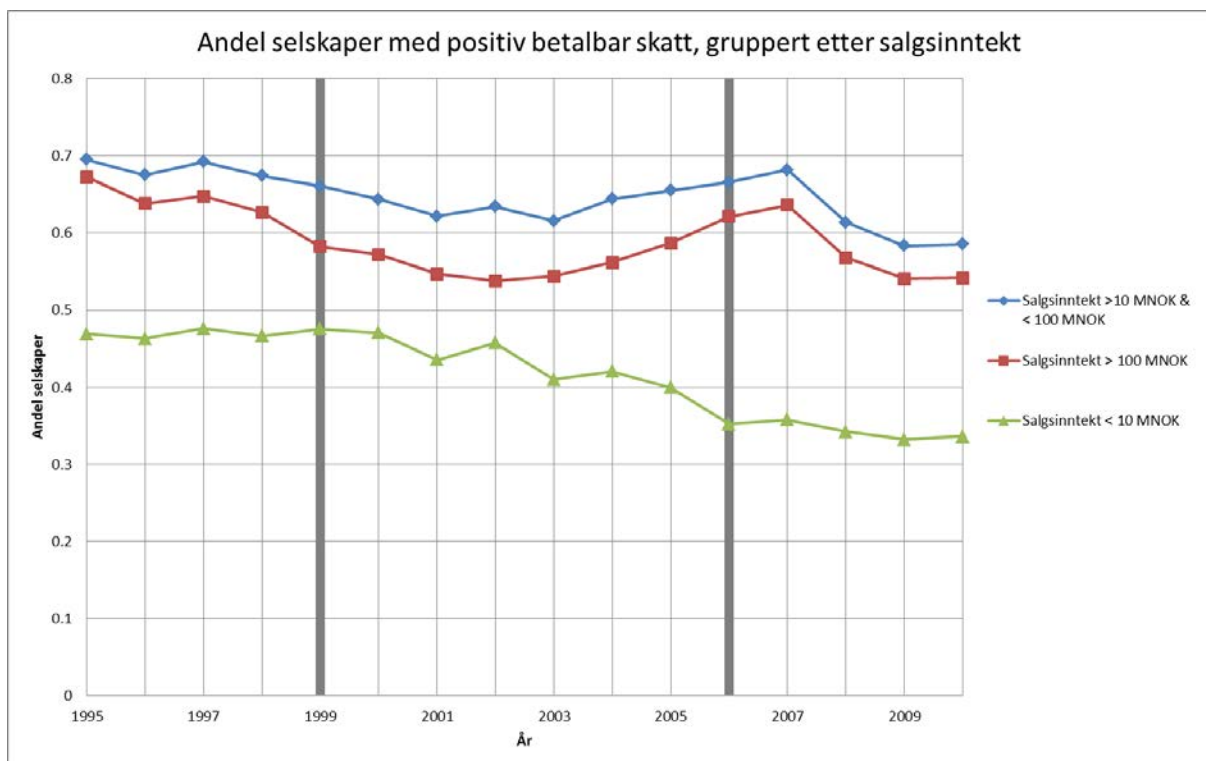
Svingningene innenfor petroleumssektoren er i større grad enn for de andre bransjene knyttet til den internasjonale konjunkturutviklingen, samt en god del bransjespesifikke faktorer. Oljeprisen er en av faktorene som påvirker innbetalingene fra petroleumsselskapene. Særlig den kraftige nedgangen i oljeprisen i 1998 gir stort utslag i figuren. Nedgangen fra 2008 til 2009 er trolig en konsekvens av finanskrisen, men nedgang har gått tilbake til vekst allerede det påfølgende året.

6.4 Inndeling etter salgsinntekt

Jeg ønsker å undersøke hvordan andelen selskaper med positiv betalbar skatt fordeler seg når jeg tar hensyn til størrelsen på selskapet. Som mål på størrelse har jeg valgt å ta utgangspunkt i selskapenes salgsinntekt. Jeg har laget tre intervaller for inndelingen;

1. Salgsinntekt under 10 millioner kroner
2. Salgsinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner
3. Salgsinntekt over 100 millioner kroner

I figuren under er andelen selskaper med positiv betalbar skatt illustrert, fordelt på de tre gruppene. Jeg har også markert innføringen av regnskapsreformen 1999 og skattereformen 2006 med to vertikale streker i figuren.

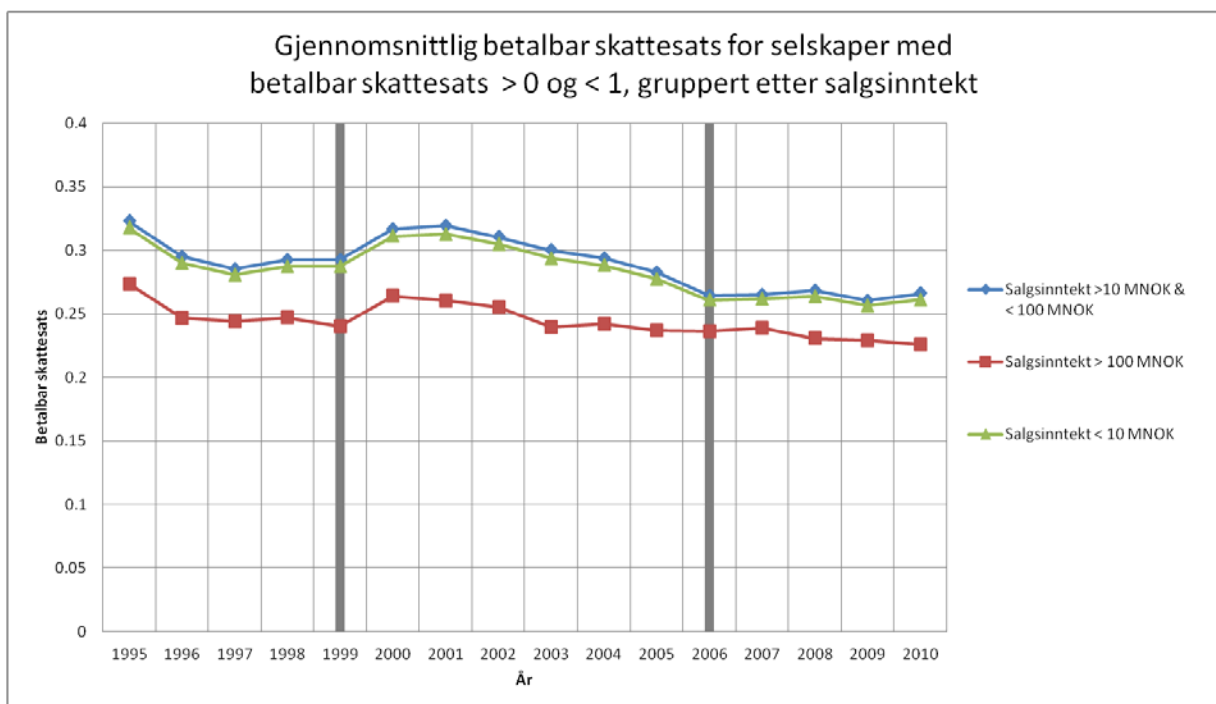
Figur 19 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, gruppert etter salgsinntekt

Figuren viser tydelig at det er de selskapene med en salgsinntekt under 10 millioner kroner som trekker snittet nedover, og det er en fallende trend for denne gruppen. Kurven faller ytterligere etter 2005, trolig som en direkte konsekvens av den store økningen i antall nyetablerte selskaper i forkant av skattereformen 2006. Det er selskapene med en salgsinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner som har den høyeste andelen selskaper med positiv betalbar skatt. Selskapene med en salgsinntekt over 100 millioner kroner ligger under denne

gruppen. Dette indikerer at når selskapene kommer over en viss størrelse reduseres sannsynligheten for at de har positiv betalbar skatt.

Ut ifra grafen ser det ut til at de to øverste intervallene følger de samme svingningene over hele perioden, selv om selskapene med størst salgssinntekt hele tiden ligger noe under selskaper med salgssinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner. Det er en klar nedgang for disse to gruppene etter 2007 som trolig har sammenheng med finanskrisen høsten 2008.

Ved beregninger på gjennomsnittlig betalbar skattesats fordelt etter salgssinntekt, har jeg benyttet samme fremgangsmåte som tidligere, dvs. jeg ser kun på utviklingen for de selskapene som har en positiv betalbar skattesats som er under 100 %.

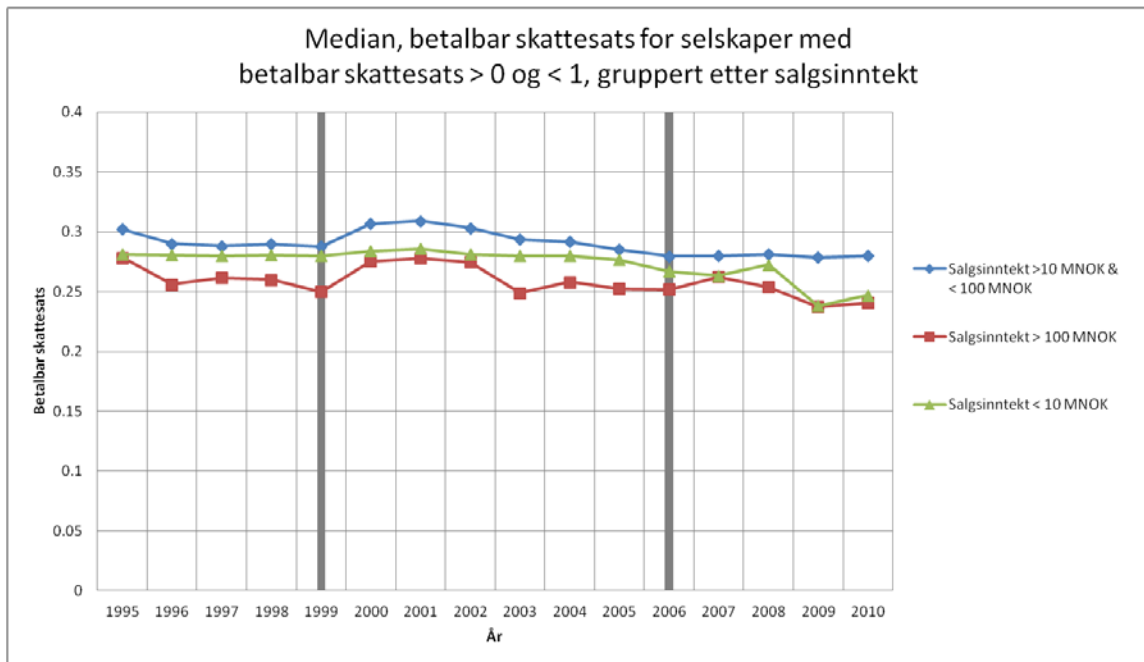
Figur 20 Gjennomsnittlig betalbar skattesats, for selskaper med skattesats mellom 0 og 1, gruppert etter salgssinntekt

En grafisk fremstilling av utviklingen i betalbar skattesats, viser at det er selskapene med en salgssinntekt som er større enn 100 millioner kroner som over hele tidsperioden har den laveste gjennomsnittlige skattesatsen. De to minste selskapskategoriene ligger likt, og på et høyere nivå, men likevel følger alle de tre kategoriene omtrent samme trend. Selskapene med den høyeste salgssinntekten har i gjennomsnitt 4,5 prosentpoeng lavere effektiv betalbar skattesats enn selskapene med en mindre salgssinntekt.

Grafene gjør et skift opp fra 1999 til 2000, det er sannsynligvis en effekt av innføringen av ny regnskapslov, jfr. 6.2.4. Mellom 1999 og 2006 er det en reduksjon i gjennomsnittlig betalbar skattesats, særlig for de to minste selskapskategoriene. Reduksjonen er med på å

redusere differansen mellom disse kategoriene og selskapene med høyest salgsinntekt. Etter 2006, og innføringen av den nye skattereformen, blir spredningen mellom de ulike kategoriene mindre, og at utviklingen blir mer stabil.

Grafen nedenfor viser utviklingen i medianen for hver av de 3 salgsinntektskategoriene.

Figur 21 Median, betalbar skattesats for selskaper med betalbar skattesats mellom 0 og 1, gruppert etter salgsinntekt

Det er selskaper med en skatteinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner som over hele tidsperioden har den høyeste medianen. For selskaper med en salgsinntekt som er større enn 100 millioner kroner ligger medianen under 28 %.

Det er større svingninger i medianene når jeg ser på utviklingen fordelt på salgsinntekt, enn for alle selskapene samlet.

6.5 Inndeling etter bransjegruppe

I datasettet er selskapene delt inn i 12 ulike bransjegrupper. Inndelingen er basert på en tosifret NACE-kode, som er et internasjonalt kodesystem for bransjeinndeling. De selskapene som mangler bransjekode har jeg lagt i en egen gruppe kalt udefinert. Tabellen under viser hvordan selskapene fordeler seg over de ulike bransjegruppene. Jeg har laget en kolonne som viser prosentvis fordeling av selskapene for alle årene samlet, samt en kolonne som viser antall selskaper og fordeling kun for 2010.

Bransjegruppe	1993-2010	Kun 2010	
	Andel selskaper	Antall selskaper	Andel selskaper
Primærnæring	1,71 %	2 961	1,40 %
Olje, gass	0,24 %	501	0,24 %
Industri	8,15 %	11 935	5,66 %
Bygg, energi	8,25 %	16 996	8,06 %
Handel	25,67 %	38 933	18,46 %
Skipsfart	1,42 %	2 424	1,15 %
Transport, reiseliv	3,55 %	5 844	2,77 %
Finans, forsikring	4,74 %	24 231	11,49 %
Eiendom, rådg., tjenester	34,53 %	78 529	37,24 %
Helse, sosial	2,22 %	5 381	2,55 %
Kultur	2,56 %	5 804	2,75 %
IT, tele	2,73 %	6 070	2,88 %
Udefinert	4,25 %	11 248	5,33 %
Total	100 %	210 857	100 %

Tabell 4 Fordeling av selskaper per bransjegruppe

Prosentvis fordeling av selskapene på de ulike bransjegruppene er relativt lik for alle årene som for det ene året 2010. Den største forskjellen finner jeg i gruppen finans og forsikring. Forskjellen kommer av at det er manglende registreringer av denne bransjegruppen for alle år, unntatt for 1999, og frem til 2003. Antall selskaper innen industri og handel utgjør en lavere andel av selskapene i 2010, enn sett over alle årene. Reduksjonen i antall selskaper innen handel, kan være en konsekvens av større omfang av butikker i kjeder, fremfor enkeltbutikker.

De to største bransjegruppene er eiendom, rådgivning og tjenester og handel. Til sammen utgjør disse to bransjene over 55 % av alle selskapene. Antallet selskaper innen eiendom, rådgivning og tjenester ser ut til å ha hatt en økning til 2010, sammenliknet med fordelingen over alle årene. Olje og gass er den klart minste bransjegruppen, hvor andelen kun er 0,24 % av alle selskaper, både sett over alle årene og for 2010.

For å undersøke hvilke bransjegrupper som betaler mest selskapsskatt, har jeg tatt utgangspunkt i summen av betalbar skatt. Resultatene vises i tabellen under.

Bransjegruppe	Alle bransjer		Uten olje/gass
	Sum	Prosent	Prosent
Olje, gass	101 418 966	61,43 %	
Bygg, energi	13 658 595	8,27 %	21,45 %
Eiendom, rådgivning, tjenester	12 741 904	7,72 %	20,01 %
Handel	11 343 207	6,87 %	17,81 %
Industri	10 502 294	6,36 %	16,49 %
Finans, forsikring	5 690 505	3,45 %	8,94 %
Skipsfart	2 381 866	1,44 %	3,74 %
IT/Tele	1 559 549	0,94 %	2,45 %
Primærnæring	1 523 127	0,92 %	2,39 %
Transport/reiseliv	1 486 968	0,90 %	2,33 %
Udefinert	1 464 050	0,89 %	2,30 %
Helse. sosial	746 724	0,45 %	1,17 %
Kultur, media	588 641	0,36 %	0,92 %
Sum alle bransjer	165 106 396	100 %	
Sum uten olje, gass	63 687 430		100 %

Tabell 5 Total betalbar skatt per bransje, ikke inkludert særskatter, tall i 1 000 kroner, sortert rekkefølge, 2010

Tabellen er sortert etter hvilke bransjer som betaler mest i skatt, samt en prosentvis andel av total innbetaling. Kolonnen helt til høyre i tabellen viser prosentvis fordeling av betalbar skatt dersom jeg tar olje og gass ut av beregningen. Oversikten inneholder kun inntektsskatter, ikke særskatter. Sum innbetalt er 165 106 millioner kroner inkludert petroleum, og 63 687 millioner kroner uten olje og gass. Disse tallene er ikke direkte sammenliknbare med tallene fra SSB siden disse tallene er basert på betalbar skatt, og ikke den totale skattekostnaden inkludert endring i utsatt skatt.

Oversikten viser, nok en gang, at den norske selskapsskatteinnbetalingen er svært påvirket av innbetalinger fra petroleumssektoren. Resultatene viser at 60 % av selskapsskatteinnbetalingen for 2010 kom fra denne sektoren, som utgjør 0,24 % av selskapene, og da er ikke særskatten med i beregningen.

Dersom jeg ser bort fra petroleumssektoren er det 4 bransjegrupper som peker seg ut; bygg og energi, tjenester, eiendom og rådgivning, handel og industri. Det er også disse bransjegruppene som er hyppigst representert ved oppstilling av selskapene. I 2010 utgjør selskaper innen eiendom, rådgivning og tjenester nesten 40 % av alle selskapene, men har kun 19,2 % av total betalbar skatt, dersom jeg ser bort fra olje og gass.

6.6 Inndeling etter eierstruktur

Jeg ønsker å bruke datasettets inndeling etter eierstrukturer for å undersøke om det er enkelte eierstrukturer som skiller seg ut. Inndelingen skjer etter følgende 9 grupper:

0. Ukjent eier	Eierstruktur ukjent
1. Børs	Børsnotert eller inngår i et slikt konsern
2. Firma	Firmaeid, et eller flere norske firma har majoritet
3. Person	Personeid, en eller flere personer eier selskapet
4. Firma/Person	Kombinasjonseid (personer/firma/off.)
5. Offentlig	Offentlig eid (>50 %)
6. Unotert ASA	ASA, ikke børsnotert
7. COOP	Samvirke
9. Utenlandsk	Utenlandskeid

Tabellen under viser hvordan de ulike selskapene er fordelt på de ulike eierstrukturene. Datasettet inneholder kun fullstendig tallmateriale for årene 1999 og 2003-2010.

Eierstruktur	1999, 2003-2010		Kun 2010	
	Andel selskaper	Antall selskaper	Andel selskaper	Antall selskaper
Ukjent eier	2,24 %	1 609	0,76 %	
Børs	0,18 %	205	0,10 %	
Firma	30,51 %	72 017	34,15 %	
Person	60,45 %	118 336	56,12 %	
Firma/person	1,29 %	2 703	1,28 %	
Offentlig eier	1,44 %	2 709	1,28 %	
Unotert ASA	0,04 %	0	0 %	
COOP	0,00 %	0	0 %	
Utenlandsk eier	3,84 %	13 278	6,30 %	
Total	100 %	210857	100 %	

Tabell 6 Fordeling av selskapene etter eierstruktur, 1999 og 2003-2010

Tabellen viser andel selskaper fordelt på eierstruktur for de aktuelle årene, samt antall og andel selskaper for det ene året 2010. Ved sammenlikning av fordelingen over alle årene med 2010, er fordelingen relativt lik, med unntak for utenlandskeide selskaper. Ut ifra denne tabellen ser ut som om utenlandskeide selskaper er mye bedre representert i 2010, enn i de øvrige årene. Prosentvis er utenlandskeide selskaper for alle årene på 3,84 %, mens i 2010 er andelen utenlandskeide selskaper 6,30 %. Dette funnet tyder på at antallet utenlandskeide selskaper er i sterk vekst i Norge, men med forbehold om at innrapporteringen av utenlandskeide selskaper har blitt bedre med årene. Utenlandskeide selskaper blir omtalt nærmere i avsnitt 6.7.

Over halvparten av selskapene i datasettet er personeide selskaper. Sammen med firmaeide selskaper, er personeide selskaper de to mest vanlige eierformene, og til sammen utgjør disse to eierformene 82 % av alle selskapene.

I tabellen nedenfor har jeg fordelt sum betalbar skatt på de ulike eierstrukturene, samt laget en kolonne som viser hver eierstrukturens prosentvis andel den totale betalbare skatten. Tallene gjelder kun for 2010, og jeg har laget egne beregninger for bransjegruppen olje og gass.

Eierstruktur	Alle bransjer		Kun olje/gass		Uten olje/gass	
	Sum	Prosent	Sum	Prosent	Sum	Prosent
Ukjent eier	2 624 917	1,59 %	13 380	0,01 %	2 611 537	4,10 %
Børs	2 112 799	1,28 %	247 944	0,24 %	1 864 855	2,93 %
Firma	23 428 403	14,19 %	1 707 384	1,68 %	21 721 019	34,10 %
Person	11 567 995	7,01 %	14 710	0,01 %	11 553 285	18,14 %
Firma/person	250 540	0,15 %	0	0,00 %	250 540	0,39 %
Offentlig eier	59 133 922	35,82 %	46 732 851	46,08 %	12 401 071	19,47 %
Utenlandsk eier	65 987 820	39,97 %	52 702 697	51,97 %	13 294 235	20,87 %
Total	165 106 396	100 %	101 418 966	100 %	63 696 542	100 %

Tabell 7 Total betalbar skatt fordelt på de ulike eierstrukturene, ikke inkludert særskatter, 2010, tall i 1 000 kroner

Beregninger gjort for alle bransjene samlet, viser at det er de utenlandskeide selskapene, tett etterfulgt av de offentligeide selskapene, som hadde høyest betalbar skatt i 2010. Når olje og gass tas ut av beregningen reduseres andelen betalbar skatt som er betalt inn fra utenlandsk- og offentligeide selskaper betydelig. Dersom jeg kun ser på olje og gass er det utenlandsk- og offentligeide selskaper som dominerer, og deres innbetalinger er omtrent like høye. Selv uten olje og gass med i beregningen, kommer 20,87 % av total betalbar skatt fra utenlandskeide selskaper. I tabell 6 viste jeg at utenlandskeide selskaper utgjør 6,30 % av alle selskapene i 2010. Sammenlikning av andel betalbar skatt og andel selskaper tyder på at de utenlandskeide selskapene er store selskaper som betaler mye i skatt. Samtidig viste inndelingen av selskaper etter salgssinntekt at det var de største selskapene (selskaper med en salgssinntekt over 100 MNOK) som hadde den laveste gjennomsnittlige skattesatsen. Denne gruppen selskaper hadde også lavere andel selskaper med positiv betalbar skatt, enn selskaper med en salgssinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner.

Uten olje og gass med i beregningen, var det eierstrukturen «firmaeid» som hadde størst betalbar skatt i 2010. Personeide selskaper, som er den mest vanlige strukturen i Norge, står kun for 18,14 % av betalbar skatt i 2010.

6.7 Multinasjonale selskaper

I analysen antar jeg at et multinasjonalt selskap er et selskap som i datasettet er definert som et utenlandskeid selskap. En svakhet ved denne definisjonen er at den ikke omfatter norskeide selskaper med tilknyttede selskaper i utlandet.

Jeg vil nå se nærmere på de utenlandskeide selskapene som opererer i Norge, samt gjøre sammenlikninger mellom utenlandskeide og norskeide selskaper. På bakgrunn av de analysene jeg har gjort så langt har jeg sett indikasjoner på at utenlandskeide selskaper er i sterk vekst i Norge, samt at de utenlandskeide selskapene trolig er store selskaper.

Dataene har kun klassifisering av utenlandskeide selskap for årene 2003 til 2010, i tillegg til for 1999. Tabellen nedenfor gir en fremstilling av hvor mange selskaper, som er registrert som utenlandskeide selskaper det enkelte år. Kolonnen helt til høyre viser andel utenlandskeide selskaper av totalt antall selskaper per år.

År	Antall utenlandskeide selskaper	Totalt antall selskaper	Andel utenlandskeide selskaper
1999	2 965	131 562	2.25 %
2003	3 115	142 020	2.19 %
2004	2 670	144 736	1.84 %
2005	4 368	154 781	2.82 %
2006	6 129	178 356	3.44 %
2007	6 247	196 256	3.18 %
2008	9 360	206 047	4.54 %
2009	11 968	207 905	5.76 %
2010	13 278	210 857	6.30 %

Tabell 8 Antall utenlandskeide selskaper per år og prosentvis andel utenlandskeide selskaper av totalt antall selskaper

Tabellen bekrefter at utenlandskeide selskaper er i sterk vest i Norge. Økningen er særlig stor fra år 2007 til 2008. I 2010 utgjør utenlandskeide selskaper 6,30 % av selskaper med begrenset ansvar, mot 2,25 % i 1999. Noe av den store forskjellen kan skyldes underrapportering de tidligste årene, men det er ingen tvil om at antallet utenlandskeide selskaper i Norge er voksende.

6.7.1 Bransjefordeling

Det vil være interessant å se hvilke bransjer som er mest utbredt for utenlandskeide selskaper, og om fordelingen blant de utenlandskeide selskapene avviker fra fordelingen for de norskeide selskapene. Tabell 9 viser en sammenlikning mellom bransjefordelingen for norskeide selskaper og utenlandskeide selskaper. Tabellen er kun basert på tall for 2010.

Bransjegruppe	Norskeide selskaper		Utenlandskeide selskaper	
	Antall selskaper	Andel	Antall selskaper	Andel
Primærnæring	2 890	1,46 %	71	0,53 %
Olje, gass	399	0,20 %	102	0,77 %
Industri	11 294	5,72 %	641	4,83 %
Bygg, energi	15 942	8,07 %	1 054	7,94 %
Handel	35 757	18,10 %	3 176	23,92 %
Skipsfart	2 266	1,15 %	158	1,19 %
Transport, reiseliv	5 332	2,70 %	512	3,86 %
Finans, forsikring	23 338	11,81 %	893	6,73 %
Eiendom, rådgivning	75 323	38,12 %	3 206	24,15 %
Helse, sosial	5 080	2,57 %	301	2,27 %
Kultur	5 258	2,66 %	546	4,11 %
IT, tele	5 150	2,61 %	920	6,93 %
Udefinert	9 550	4,83 %	1 698	12,79 %
Total	197 579	100,00 %	13 278	100,00 %

Tabell 9 Sammenlikning av fordelingen av selskaper på bransjegrupper for norsk- og utenlandskeide selskaper, tall for 2010

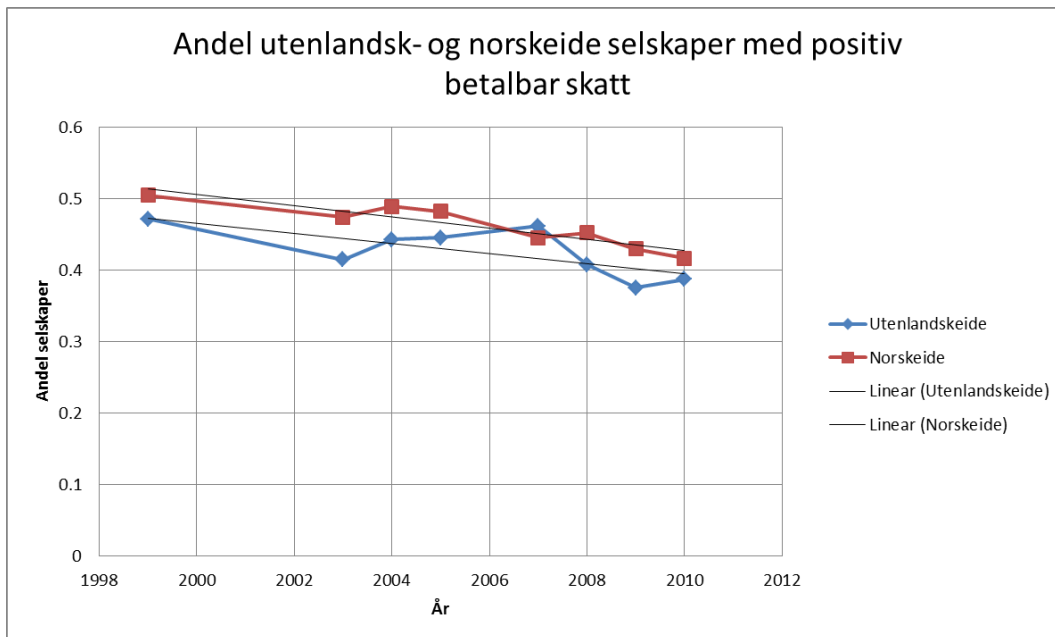
Fordelingen av utenlandskeide selskaper over bransjegruppene er relativt lik fordelingen for alle selskapene uavhengig av eierstruktur. Forskning og finans er en av gruppene som er sterkere representert i norske enn utenlandskeide selskaper, samt at gruppen med udefinerte selskaper er mye større for utenlandskeide selskaper. IT og tele derimot er sterkere representert innen utenlandskeide selskaper enn norskeide. Selv om forskjellen ikke ser påfallende stor ut, vil jeg også trekke frem forskjellen i andel selskaper innen olje og gass, særlig med tanke på denne bransjens betydning for skatteinntektene. Olje og gass er sterkere representert blant de utenlandskeide selskapene, og som vist kommer en stor andel av skatteinntektene fra utenlandskeide selskaper fra selskaper innen denne bransjegruppen.

Jeg hadde forventet at det var flere utenlandskeide selskaper innen handel. Møen og Tropina (2009) anslår at 35 % av utenlandskeide selskaper er innen denne kategorien. Den store forskjellen kan komme av at andelen selskaper som ikke tilhører noen gruppe er stor, og at det derfor er mange selskaper som ikke blir representert i noen kategori. Alternativt kan det skyldes feilkoding av selskaper ved at selskapet som opererer i Norge kun driver handel, men at bransjegruppen som er satt tilhører morselskapet/selskapet som produserer varen.

6.7.2 Andel selskaper med positiv betalbar skatt

Jeg ønsker å undersøke om det er noen forskjell i andel selskaper med betalbar skatt for utenlandskeide og norskeide selskaper.

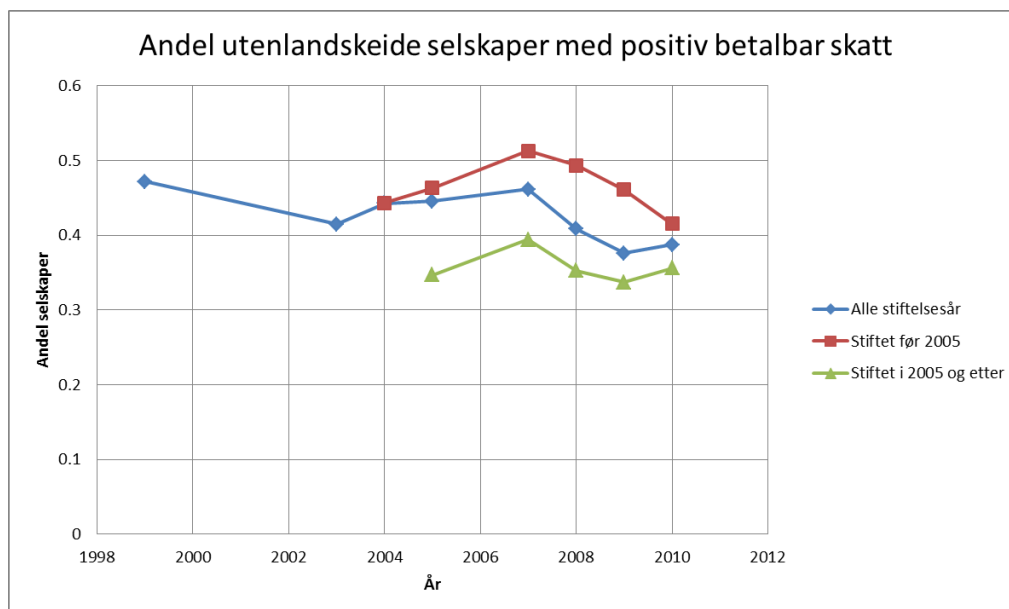
I figuren nedenfor har jeg gjort en sammenlikning av utviklingen i andelen selskaper med positiv betalbar skatt for utenlandsk- og norskeide selskaper. For å tydeliggjøre trenden har jeg lagt inn lineære trendlinjer.

Figur 22 Sammenlikning av andelen utenlandsk- og norskeide selskaper med positiv betalbar skatt

Det er en synkende trend for både norske- og utenlandskeide selskaper. Figuren viser derimot at andelen selskaper med positiv betalbar skatt er høyest for norskeide selskaper over hele perioden, med unntak av 2007. Etter 2007 synker derimot andelen for utenlandskeide selskaper kraftig, og sammenliknet med norskeide selskaper ser det ut til at utenlandskeide selskaper blir i større grad berørt av finanskrisen enn hva de norskeide blir. Siden Norge var et av landene ble minst påvirket av finanskrisen, kan det godt tenkes at de utenlandskeide selskaperenes kobling til utlandet bidro til å forsterke effekten av finanskrisen for disse selskapene. Denne tidsperioden var også preget av stor vekst i antall utenlandskeide selskaper, som også kan bidra til å trekke andelen selskaper med positiv betalbar skatt nedover.

I figuren under har jeg tatt utgangspunkt i andelen utenlandskeide selskaper med positiv betalbar skatt, og prøvd å kontrollere for effekten av mange nyetablerte selskaper i 2005. Jeg lagt til en graf for selskaper som er stiftet før 2005, samt en for selskaper som er stiftet i 2005 eller senere.

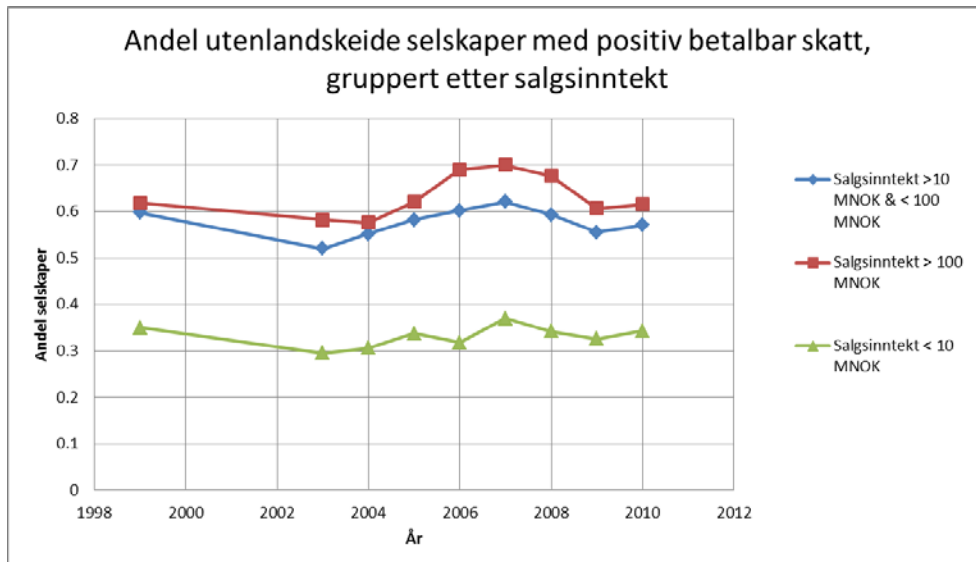
Figur 23 Andel utenlandskeide selskaper med positiv betalbar skatt⁶

Grafen for alle selskapene, uansett stiftelsesår, viser at andelen selskaper med positiv betalbar skatt ligger jevnt rundt 45 %, før et fall inntreffer fra 2007 til 2008. Dersom jeg tar hensyn til selskapenes stiftelsesår, viser figuren som forventet at det er de «eldste» selskapene som trekker andelen oppover. Selskaper som er stiftet før 2005 ligger over andelen for alle selskapene. Andelen selskaper som betaler skatt for selskaper som er etablert i 2005 eller etter ligger, som forventet, noe under andelen for alle selskapene. Differansen mellom andelene for de to gruppene blir mindre etter 2007, på samme tidspunkt som finanskrisen inntreffer.

I figuren på neste side har jeg sett på andelen selskaper med positiv betalbar skatt fordelt etter selskapenes salgsinntekt. Jeg har brukt samme inndeling som tidligere i oppgaven;

1. Salgsinntekt under 10 millioner kroner
2. Salgsinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner
3. Salgsinntekt over 100 millioner kroner

⁶ Tall for 2006 er utelat fra figuren pga. inkonsistente observasjoner.

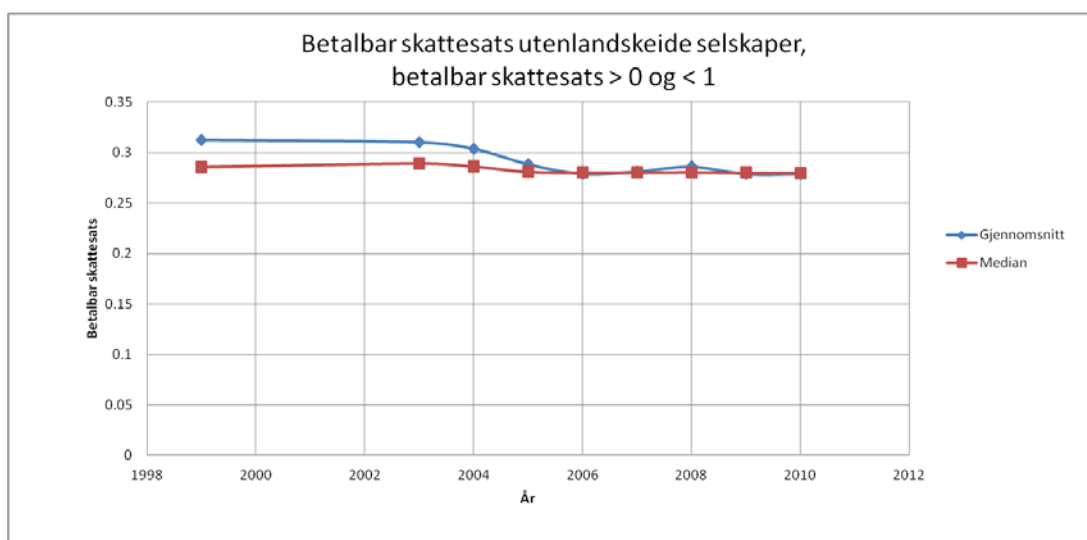

Figur 24 Andel selskaper med positiv betalbar skatt, gruppert etter slaginntekt

Dersom jeg deler andelen utenlandskeide selskaper med positiv betalbar skatt inn etter salgsinntekt, finner jeg at det er de to høyeste gruppene med salgsinntekt som har den høyeste andelen. For alle selskapene sett under ett var det selskapene med en salgsinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner som hadde den høyeste andelen selskaper med positiv betalbar skatt. Dette er ikke tilfelle dersom jeg kun ser på de utenlandskeide selskapene.

6.7.3 Gjennomsnittlig betalbar skattesats

Ved beregninger på gjennomsnittlig betalbar skattesats for utenlandskeide selskaper, har jeg lagt det samme kriteriet til grunn som tidligere, dvs. jeg har kun sett på selskaper som har en positiv betalbar skattesats som er mindre enn 100 %. Figuren nedenfor viser utvikling i betalbar skattesats for selskapene i dette utvalget.

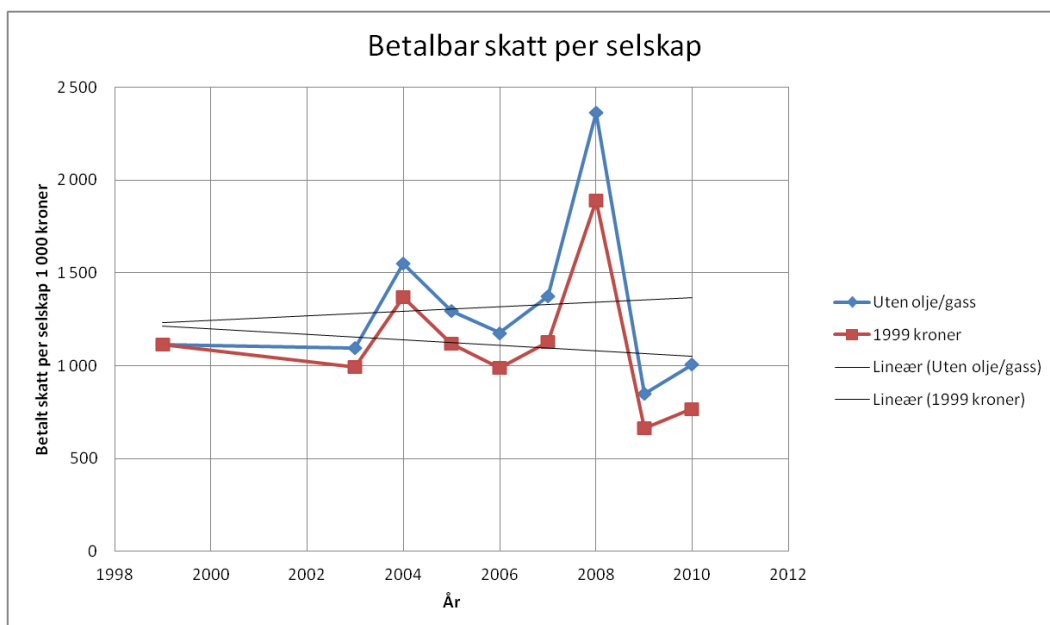
Figur 25 Betalbar skattesats, for utenlandskeide selskaper med skattesats mellom 0 og 1

Figuren viser en noe synkende utvikling i gjennomsnittlig betalbar skatt for utenlandskeide selskaper. Utviklingen er derimot ikke like synkende som for alle selskapene sett under ett, gjennomsnittlig betalbar skatt for multinasjonale selskaper ligger på et høyere nivå i 2010 enn for alle selskapene. For utenlandskeide selskaper er det færre år med observasjoner, og det gjør det vanskelig å få et godt bilde av trenden. Etter skattereformen ligger alle observasjonene jevnt på 28 %. Medianen ligger helt jevnt på 28 % gjennom hele perioden.

Multinasjonale selskaper som bruker internprising til å flytte overskudd vil gi utslag i andel selskaper som har positiv betalbar skatt, eller utslag i form av redusert skattegrunnlag. Skatteprosenten påvirkes ikke av manipulasjon av internpriser, men internprising kan redusere skattegrunnlaget slik at skattekostnaden blir mindre.

6.7.4 Betalbar skatt per selskap

Den store reduksjonen i andel utenlandskeide selskaper med positiv betalbar skatt, kombinert med kraftig økning i antall selskaper, indikerer at betalbar skatt per selskap ble kraftig redusert etter finanskrisen. Figuren nedenfor viser nettopp utviklingen i betalbar skatt per utenlandskeid selskap, petroleumssektoren er omtalt i egen beregning.

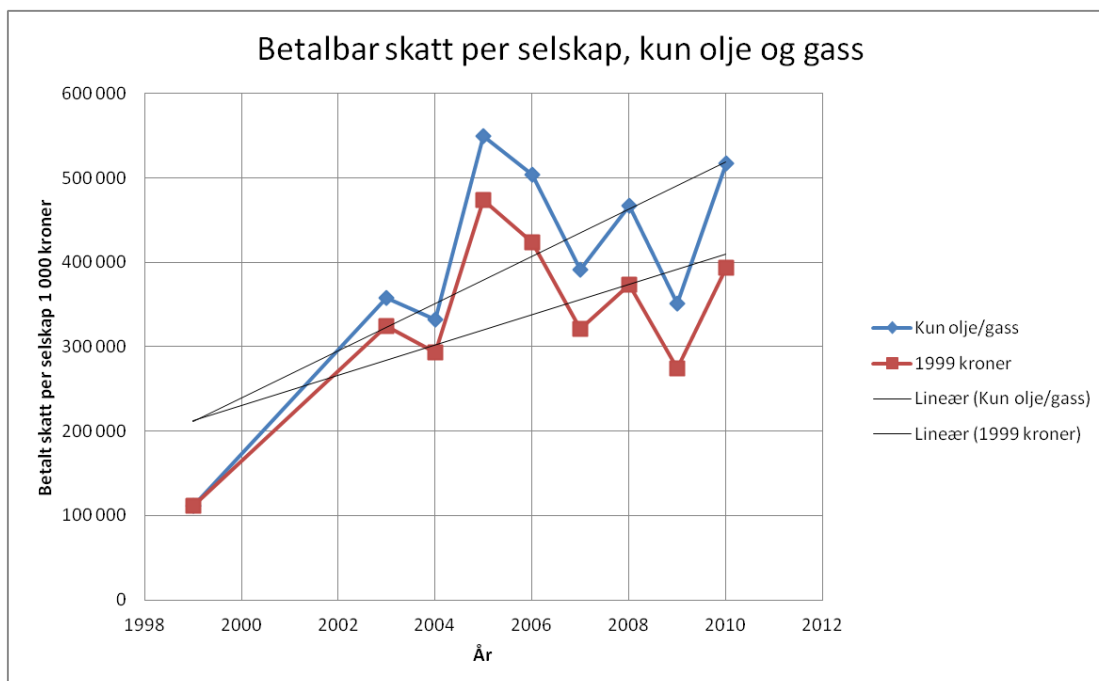
Figur 26 Utvikling i betalbar skatt per utenlandskeid selskap, tall i 1 000 kroner

Som forventet skjer det en kraftig reduksjon i betalbar skatt per selskap fra 2008 til 2009. I nominelle termer er reduksjonen på nesten 450 %. Grafen illustrerer godt hvor sterk effekt finanskrisen hadde på de utenlandskeide selskapene.

Som vist i tabell 8, utgjorde betalbar skatt fra utenlandskeide selskaper omtrent 20 % av total betalbar skatt i 2010, beregninger uten petroleum. Denne figuren, samt at fallet i betalbar skatt for alle selskaper uansett selskapsform ikke var i like sterk, tilsier at andelen betalbar skatt for utenlandskeide selskaper må ha vært mye større før 2008. I 2008, før finanskrisens inntreden, var andelen betalbar skatt fra utenlandskeide selskaper 57 %.⁷

I årene før finanskrisen, og før toppåret 2008, lå betalbar skatt per utenlandskeid selskap på mellom 1 og 1,5 millioner kroner. Dette er godt over nivået for alle selskapene sett under ett, jfr. kapittel 6.2.4, hvor betalbar skatt per selskap har vært rundt 300 000 kroner i samme periode. For rent norskeide selskaper er trolig tallet enda mindre, da beregningen inkluderer både norskeide og utenlandskeide selskaper. Grunnen til at utenlandskeide selskaper har mye høyere betalbar skatt per selskap er at de utenlandskeide selskapene gjerne er større en de norskeide.

Figuren under viser tilsvarende beregninger for utenlandskeide selskaper innen petroleumsbransjen.

⁷ $\frac{1,44E07}{7,82E07} = 0,567$

Figur 27 Utvikling i betalbar skatt per utenlandskeid selskap, kun olje og gass, ikke inkludert særskatter tall i 1 000 kroner

Figuren viser at også for de utenlandskeide selskapene innen olje og gass er det slik at betalbar skatt per selskap ligger på et mye høyere nivå enn det figuren for alle selskaper innen olje og gass uansett eierstruktur viste. Den kraftige økningen i begynnelsen av perioden kan trolig knyttes til den lave oljeprisen i 1998. Det visuelle inntrykket er sterkt preget av den lave observasjonen i 1999. Dersom jeg kun ser på utviklingen fra 2003 og fremover, er det fortsatt en stigning, men den er ikke like sterk og den er preget av store svingninger. Det er vanskelig å trekke noen konklusjoner basert på figuren ovenfor, da figuren gjelder en kort tidsperiode og antallet selskaper som er representert i figuren er lite.

7. Regresjonsanalyse

7.1 Innledning

I denne delen vil jeg se nærmere på effekten av at et selskap er utenlandskeid. Hensikten med analysen er å avsløre om sannsynligheten for at utenlandskeide selskaper betaler skatt er mindre enn for ikke utenlandskeide. En regresjonsanalyse gir meg muligheten til å kontrollere for en rekke karakteristika ved selskapene, og på den måten kan jeg utelukke effekter som rammer utenlandskeide selskaper på samme måte som norskeide selskaper.

7.2 Logistisk regresjon

Ved hjelp av en logistisk regresjon kan jeg undersøke sannsynligheten for at et selskap har positiv betalbar skatt, samtidig som jeg kontrollerer for eksempelvis alder og bransjetilhørighet. Som utgangspunkt for den logistiske regresjonen bruker jeg en dummyvariabel som får verdien 1 dersom selskapet har positiv betalbar skatt og 0 hvis ikke.

Ved bruk av en logistisk regresjon er det logaritmen til oddsen som fremkommer som koeffisienter i resultatet. Dersom oddsen er 1:4, altså 0,25, betyr det at ønsker utfall inntreffer 1 av totalt 5 ganger. Med bakgrunn i oddsene kan sannsynligheten derfor beregnes ved hjelp av følgende formel:

$$\text{Sannsynlighet (Y)} = \frac{\text{odds}}{1 + \text{odds}}$$

Formel 5 Formel for beregning av sannsynlighet ved logistisk regresjon

Ved hjelp av denne fremgangsmåten kan jeg undersøke effekten på sannsynligheten for at selskapet har positiv betalbar skatt, dersom selskapet er utenlandskeid. Tabellen nedenfor viser resultatet fra den logistiske regresjonen. Siden det kun er registrert eierstrukturer for årene 1999, og 2003-2010, er resultatene kun basert på tall fra disse årene.

	(1)
Utenlandskeid	-0,1669*** (0,0084)
Konstant	-0,19*** (0,0016)
N	1 572 520
Pseudo R²	0,001

Std. Err. i parentes, *p<0,05, **p<0,01, *** p<0,001

Tabell 10 Resultat logistisk regresjon

Ut fra koeffisientene oppgitt i tabellen over, og ved hjelp av formelen over, kan jeg beregne sannsynligheten for at et utenlandskeid selskap har positiv betalbar skatt på følgende måte:

$$Y = \frac{e^{-0,19-0,1669}}{(1 + e^{-0,19-0,1669})} = 0,41$$

Motsatt er sannsynligheten for at et selskap som ikke er utenlandskeid har positiv betalbar skatt:

$$Y = \frac{e^{-0,19}}{(1 + e^{-0,19})} = 0,45$$

Resultatene viser at et utenlandskeid selskap har 41 % sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt, for ikke utenlandskeide selskaper er sannsynligheten 45 %. Differansen mellom disse to er 4 prosentpoeng. Det betyr at et selskap som er utenlandskeid har 4 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt enn et selskap som ikke er utenlandskeid.

Ved å benytte kommandoen dprobit i Stata 11,2, fremkommer differansen i sannsynlighet direkte, uten at jeg må gå via oddsene. Resultatene blir tilnærmet de samme som ved bruk av logistisk regresjon. I den videre analysen vil jeg kun vise resultater gjort ved hjelp av denne analysemetoden.

7.3 Variabler

I den logistiske regresjonen fant jeg at et utenlandskeid selskap har 4,1 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt, enn et selskap som ikke er utenlandskeid. Videre

i analysen vil jeg forsøke å kontrollere for faktorer ved selskapene som kan tenke seg å være like for selskaper uansett om de er utenlandskeid eller ikke. Jeg har inkludert dummyer for årstall og bransjegrupper for å eliminere eventuelle effekter knyttet til de to variablene. Ved inndeling i bransjegrupper har jeg benyttet samme bransjeinndeling som tidligere i oppgaven, jfr. kapittel 6,5.

Det er gjerne slik at unge, nyetablerte selskaper bruker litt tid på å komme i skatteposisjon. I analysen i kapittel 6 viste jeg at utenlandskeide selskaper har vært i sterk vekst, særlig de siste årene. Det kan derfor tenkes at noe av effekten skyldes at mange av de utenlandskeide selskapene er unge. Jeg vil derfor inkludere aldersdummyer for å kontrollere for selskapets alder. Jeg har delt inn alder i 3 intervaller; 0-5 år, 6-10 år og 11-15 år. Jeg utelater aldersgruppen over 15 år, da det blir gruppen som det testes i forhold til.

En form for internprising er å fastsette lånebetingelser mellom tilknyttede selskaper for å minimere skattekostnaden. Det kan ikke utelukkes at tilknyttede selskaper tilpasser lånebetingelser for å redusere den samlede skattekostnaden. Ved hjelp av høy gjeld, og høye rentekostnader, kan skattegrunnlaget i et land reduseres. Jeg ønsker derfor å undersøke effekten på sannsynligheten for å ha positiv betalbar skatt av størrelsen på selskapets gjeldsgrad. Formelen for gjeldsgrad defineres slik:

$$Gjeldsgrad = \frac{Gjeld}{Egenkapital}$$

Formel 6 Gjeldsgrad

For å skille på størrelsen på selskapene har jeg tatt utgangspunkt i selskapenes salgsinntekt. Jeg har brukt samme tredelte inndeling som tidligere i oppgaven.

1. Salgsinntekt under 10 millioner kroner
2. Salgsinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner
3. Salgsinntekt over 100 millioner kroner

Intervallene er definert som dummyer i regresjonen. Jeg har utelatt dummyen for selskaper med en salgsinntekt over 100 millioner kroner, da dette blir gruppen det måles i mot. Jeg har også inkludert en tidsvariabel. Den er definert slik at 1999 er år 1, 2000 er år 2 osv. Regresjonen inneholder også interaksjonsvariabler mellom utenlandskeid, og salgsinntekt og tidsvariabelen. Interaksjonsvariablene vil gi meg effekten av salgsinntekt og tid, gitt at selskapet er utenlandskeid.

7.4 Resultater

Tabellen under viser resultatene fra regresjonene.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Utenlandskeid	- 0,041*** (0,002)	-0,031*** (0,002)	-0,021*** (0,0021)	-0,027*** (0,0022)	-0,047*** (0,0097)
Alder 5 år eller yngre			-0,11*** (0,008)	-0,092*** (0,001)	-0,092*** (0,001)
Alder 6 - 10 år			-0,021*** (0,0011)	-0,019*** (0,0011)	-0,019*** (0,0011)
Alder 11 - 15 år			-0,0124*** (0,0013)	-0,009*** (0,0013)	-0,009*** (0,0013)
Gjeldsgrad				-0,0006*** (5,25e-06)	-0,0006*** (5,25e-06)
Salgsinntekt under 10 MNOK				-0,15*** (0,089)	-0,13*** (0,0033)
Salgsinntekt mellom 10 og 100 MNOK				0,045*** (0,086)	0,064*** (0,0035)
Interaksjon utenlandskeid og salgsinnt under 10 MNOK					-0,1*** (0,0076)
Interaksjon utenlandskeid og salgsinnt mellom 10 og 100 M					-0,12*** (0,0082)
Tid					-0,009*** (0,00018)
Interaksjon utenlandskeid og tid					0,014*** (0,0008)
N	1 572	1 572 520	1 572 520	1 511 898	1 511 898

	520				
Pseudo R²	0,0002	0,0154	0,0225	0,0341	0,0344

Std. Err i parentes, *p<0,05, **p<0,01, *** p<0,001

Noter: Beregningene er gjennomført ved hjelp av kommandoen dprobit i Stata 11,2. Kolonne 2-5 inkluderer års- og bransjedummyer, men resultatene er ikke rapportert i tabellen over. I utvalget har jeg kun inkludert selskaper med en gjeldsgrad som er større enn 0.

Tabell 11 Resultater regresjonsanalyse, utenlandskeid selskap, dprobit

Den første kolonnen i tabellen viser at sannsynligheten for at et utenlandskeid selskap har positiv betalbar skatt er 4,1 prosentpoeng mindre enn om selskapet ikke er utenlandskeid. Dette er samme resultatet som jeg fikk ved bruk av den logistiske regresjonen. I de videre kolonnene har jeg kontrollert for flere og flere variabler for å se om effekten av det å være utenlandskeid kommer av andre faktorer enn eierstrukturen.

I kolonne 2 har jeg inkludert års- og bransjedummyer. Ved å kontrollere for bransjetilhørighet elimineres effekten av karakteristika knyttet til den spesifikke bransjen, og ikke knyttet til om eierstrukturen er utenlandsk eller norsk. Resultatene for alle års- og bransjedummyene er ikke rapportert i tabellen over, men tabellen viser at et utenlandskeid selskap nå har 3,1 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt. Det betyr at noe av effekten i kolonne 1 ikke knytter seg til eierstrukturen utenlandskeid, men til års- og bransjespesifikke faktorer som er lik for alle selskaper uansett eierstruktur.

Selskapets alder spiller en sentral rolle for om et selskap betaler skatt eller ikke. Som vist i analysen trekker nyetablerte selskaper ned andelen selskaper med positiv betalbar skatt, i og med at det gjerne tar noen år for selskapene kommer i skatteposisjon. I kolonne 3 har jeg derfor også kontrollert for selskapets alder. Resultatene viser at det nå kun er 2,1 prosentpoeng mindre sannsynlighet for at et utenlandskeid selskap har positiv betalbar skatt. Siden jeg har utelatt å inkludere en dummyvariabel for selskaper over 15 år, representerer resultatet i første rekke sannsynligheten for et selskap som er over 15 år gammelt. Dersom selskapet er yngre enn 15 år reduseres koeffisienten, dvs. differansen mellom norsk og utenlandskeid øker.

I kolonne 4 har jeg også kontrollert for størrelsen på selskapets gjeldsgrad, samt inkludert salgsinntektsdummyer. Jeg har sett bort i fra selskaper med negativ gjeldsgrad. Siden jeg kun har inkludert dummyer for selskaper med salgsinntekt under 10 millioner kroner og mellom 10 og 100 millioner kroner, er den siste salgsinntektsgruppen representert ved koeffisienten til utenlandskeid. Jeg ser av tabellen at et selskap med en salgsinntekt mellom 10 og 100

millioner kroner, har positivt fortegn, at et selskap tilhører denne gruppen betyr dermed økt sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt. Disse resultatene er i samsvar med de tidligere analysene.

Interaksjonsvariabler mellom salgsinntekt og utenlandskeid er inkludert i kolonne 5, samt en tidsvariabel og en interaksjonsvariabel mellom tid og utenlandskeid. Resultatene viser nå at sannsynligheten for at et utenlandsk selskap har positiv betalbar skatt er 4,7 prosentpoeng mindre enn for et selskap som ikke er utenlandskeid. Dette resultatet gjelder for et utenlandskeid selskap som er over 15 år gammelt, samt har en salgsinntekt som er større enn 100 millioner kroner. Dersom enten alder eller salgsinntekt reduseres, vil differansen i sannsynlighet for at et utenlandskeid selskap har positiv betalbar skatt øke.

Balsvik et al. (2009) gjør en liknende regresjon på data som inkluderer både norske og utenlandske flernasjonale selskaper. De har sett på perioden 1992-2005. I regresjonen har de inkludert årsummyer, 8 næringsdummyer, gjeldsgrad, kapitalintensitet og størrelse målt ved lønnskostnader. Analysene deres viser at norske eller utenlandske flernasjonale selskaper har mellom 10 og 15 prosent større sannsynlighet for å være i nullskatteposisjon.

8. Konklusjon og anbefaling

8.1 Funn

8.1.1 *Trenden i den norske selskapsbeskatningen*

Gjennom analysen har jeg sett på trenden i selskapsbeskatningen for norske selskaper med begrenset ansvar. Perioden jeg har analysert er 1993-2010. Ved analyser av utviklingen i andelen selskaper med positiv betalbar skatt har jeg funnet en svakt synkende trend. Trenden er derimot verken like sterk, eller like tydelig som funnene gjort i Danmark. Dersom jeg korrigerer for det store antallet nyetableringer av selskaper i 2005, i forkant av skattereformen 2006, ser det ut til at trenden er synkende fra år 2007. Denne effekten skyldes trolig i stor grad finanskrisen. Det er vanskelig å si noe om både hvor stor effekten av finanskrisen er, og eventuelt når denne effekten er over. En mer stabil utvikling i andel selskaper med positiv betalbar skatt, samt økende skatteinnbetaling i 2010 tyder på at trenden er stigende igjen.

Gjennomsnittlig betalbar skatt, for selskaper med betalbar skattesats over 0 og under 100 %, har siden innføringen av skattereformen 2006 vært stabil på 25 %. Inndeling etter størrelsen på selskapenes salgsinntekt, viser at det er de største selskapene, med en salgsinntekt over 100 millioner kroner, som har den laveste effektive betalbare skattesatsen. Disse selskapene har i gjennomsnitt 4,5 prosentpoeng lavere effektiv betalbar skattesats. Differansen reduseres derimot etter innføringen av skattereformen 2006. Inndeling etter salgsinntekt viser også at det blant de selskapene med en salgsinntekt over 100 millioner kroner, er en lavere andel selskaper med positiv betalbar skatt, enn for selskaper med en salgsinntekt mellom 10 og 100 millioner kroner.

Opgaven har bekreftet at norsk økonomi er svært preget av petroleumssektoren. Selv om datasettet jeg har brukt i oppgaven ikke inkluderer særskattene, er det klart at skatteinnbetalingene fra petroleum er veldig høye sammenliknet med de øvrige næringene. Jeg fant at 60 % av total betalbar skatt kommer fra olje- og gassektoren, selv om sektoren kun utgjør 0,24 % av selskapene. Betalbar skatt per selskap for petroleumssektoren viser en økende trend, både målt i nominelle og reelle tall. Tilsvarende beregninger gjort for de øvrige næringene, viser en økning, men ikke i like stor grad som for petroleum. Tall deflatert til 1993 nivå viser en svak økning i betalbar skatt per selskap for de øvrige næringene, for petroleumssektoren er veksten fortsatt god, selv med deflaterte tall.

8.1.2 *Utenlandskeide selskaper i Norge*

Antallet utenlandskeide selskaper i Norge er i sterk vekst. Regresjonsanalysen viste at et utenlandskeid selskap har 3,1 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt enn et selskap som ikke er utenlandskeid, dersom jeg kontrollerer for årsspesifikke faktorer og bransjetilhørighet. Færre år med observasjoner for utenlandskeide selskaper gjør det vanskeligere å sammenlikne utviklingen for utenlandskeide mot norskeide selskaper. Sammenliknet med de norskeide selskapene, ser det ut til at de utenlandskeide selskapene ble kraftigere rammet av finanskrisen. Jeg har studert andel selskaper med positiv betalbar skatt og total betalbar skatt. For utenlandskeide selskaper har jeg funnet en kraftigere økning i forkant av finanskrisen, i tillegg til en kraftigere fall etter finanskrisens inntreff.

Jeg har sett på utviklingen i betalbar skattesats for utenlandskeide selskaper som har en betalbar skattesats som er positiv, og under 100 %. Jeg fant at gjennomsnittlig betalbar skattesats for disse selskapene har vært jevn på et nivå nært 28 % over hele perioden. Profittflytting ved feil bruk av internpriser reflekteres ikke i skattesatsen, men bidrar til å redusere skattegrunnlaget som skattesatsen beregnes på. Gjennomsnittlig skattesats påvirkes dermed ikke av internprising. Multinasjonale selskapers muligheter og evne til å redusere skattegrunnlaget i Norge via internprising, er det ikke tatt hensyn til i oppgaven, men det kan tenkes at resultatene er påvirket av feilaktig internprising.

Formell skattesats i Norge har vært fast på 28 % siden skattereformen 1992. Gjennomsnittlig formell skattesats for OECD-landene, samt EU-landene, har i denne tidsperioden sunket under 28 %. Det betyr at det norske skattesystemet i dag er et høyskatteland i større grad enn i 1992, noe som vil øke incentivene til å flytte overskudd ut av Norge.

8.1.3 *CCCTB*

Det formelbaserte CCCTB – direktivet er presentert som et alternativ til dagens nasjonale skattesystem i EU. En eventuell innføring av CCCTB vil gjøre EU-landene mer integrerte, og styrke EUs fire friheter.

Dagens metode for fastsetting av internpriser, armlengdeprinsippet, er en svært kostbar og tidkrevende metode, samtidig som mangel på koordinerte regler fører til ulik praksis i forskjellige land. Overgangen til et formelbasert skattesystem vil eliminere problemet med skattemotivert internprising mellom tilknyttede skatteyttere. CCCTB vil kun omfatte EU-multinasjonale selskaper, og deres virksomhet innen EU-området. Mye av internprisingen i de

store multinasjonale selskapene skjer med land utenfor EU, og vil dermed ikke bli omfattet av direktivet.

Skattekonkurransen opprettholdes ved at medlemslandene selv fastsetter selskapsskattesatsen som skal benyttes på den delen av skattegrunnlaget som tilfaller landet. Slik vil også medlemslandene selv kunne velge hvor hardt de vil beskatte selskapene. Et viktig aspekt ved dette forslaget er at det skal innføres i tillegg til de nasjonale systemene. Det betyr at det blir frivillig for selskapene om de vil fortsette å følge de nasjonale reglene eller om de vil følge CCCTB – reglene.

Det er forventet at samlet selskapsskatteinnbetaling vil reduseres dersom direktivet blir innført. Samtidig vil både selskaper og myndigheter få sparte administrative kostnader. Det er derimot usikkert når disse kostnadsbesparelsene vil komme fullt ut, særlig sett fra myndighetenes side. Fortsatt opprettholdelse av de nasjonale systemene i tillegg til CCCTB vil være mer kostnadskrevenne, enn om CCCTB hadde vært innført som eneste alternativ.

Norge, som allerede er knyttet til EU gjennom EØS, blir ikke automatisk omfattet av regelverket hvis det blir innført. Dersom Norge skal tilsluttes systemet, må dette skje gjennom en tilleggsavtale til EØS- avtalen. For Norge vil en tilknytning til CCCTB bety et tettere bånd til EU og EUs felles marked. Det vil bli mindre skattemessige etableringshindringer for norske selskaper som ønsker å etablere seg i EU og vice versa.

8.2 Forslag til videre arbeid

Forslag til videre arbeid vil være å undersøke trenden i antall selskaper som betaler skatt også for norske multinasjonale selskaper, og ikke bare for de utenlandske selskapene. Samt å gå dypere i retning kausal analyse, for eksempel ved å se på hva som skjer med skattebetalingen i selskaper som går fra å være nasjonale til å bli multinasjonale selskaper. Antallet multinasjonale selskaper er klart stigende i Norge, og Norge står, i likhet med mange andre land, overfor utfordringer når det gjelder utforming av selskapsskattesystemet.

Det vil være interessant å se nærmere på konsekvensene av en overgang fra et nasjonalt skattesystem til et formelbasert skattesystem, og å undersøke mulige effekter av fordelingsnøkkelen. Eventuelle tilpasninger til fordelingsnøkkelen fra selskapenes side, vil være svært viktig å få kartlagt før en eventuell innføring. Samt å kartlegge hvordan de ulike EU-medlemslandenes skatteavtaler med land utenfor EU kan påvirke de andre medlemslandene sine skatteinntekter.

9. Kritisk vurdering av oppgaven

9.1 Validitet og reliabilitet

Datasettet inneholder bedre og mer detaljerte tall for hvert år, noe som gjør det vanskelig å sammenlikne tall over tid. Dette skyldes at regnskapsrapporteringen har blitt bedre og mer detaljert med årene.

Foretaksdataene er ikke hentet ut på samme tidspunkt som regnskapsdataene. Regnskapsdataene gjelder for ett bestemt år, mens foretaksdataene er rapportert inn året etter. Det er ikke tilgjengelig foretaksdata for 1992, slik at dette regnskapsåret har jeg sett bort fra i mine analyser. Det er også flere år som mangler innrapportert informasjon for en rekke av foretaksvariablene.

I oppgaven ser jeg kun på utenlandskeide selskaper, og utelater dermed de norskeide multinasjonale selskapene. For å få en mest mulig riktig definisjon av multinasjonale selskaper, må også sistnevnte selskaper inkluderes i definisjonen. Datagrunnlaget for utenlandskeide selskaper er lite. Det er kun klassifisert utenlandskeide selskaper for årene 1999 og 2003-2010. Ved å koble data fra regnskapsstatistikken med data fra Skatteetaten, vil det være mulig å få en bedre klassifisering. Dette var ikke mulig å få til innenfor den tidsrammen jeg hadde til disposisjon.

Innføringen av regnskapsloven 1998 og skattereformen 2006er lovendringer som skaper skille i dataene, og som jeg etter beste evne har tatt hensyn til ved min tolkning av resultatene.

Jeg har ikke tatt hensyn til tilknyttede selskapers muligheter til å redusere skattegrunnlaget ved hjelp av internprising. Jeg har kun forholdt meg til regnskapstallene oppgitt i datasettet, og ikke prøvd å avdekke feil bruk av internprising.

10. Kildehenvisning

- Anderson, Sarah, og John Cavanagh. *The rise of corporate global power*. 4 Desember 2000.
https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:SIDHYHMSBhsJ:www.ips-dc.org/files/2452/top200.pdf+corpwatch+multinational+companies+51&hl=no&gl=no&pid=bl&srcid=ADGEESgkkHjWhejBqP__z2ztz4A6Yp7gTDyRzEJDNsUaxFTl2T9D7Yff3yQ6PId37DGH2uR28WvjSOZdQIvLxpnbFZymOHYa_Fwv (funnet Mai 5, 2012).
- Attac. «Rettferdig skatt.» *Land for land rapportering: Hvordan gjøre multinasjonale selskaper mer transparente?* Mars 2011. <http://www.attac.no/wp-content/uploads/2011/03/land-for-land-rapportering.pdf> (funnet Januar 27, 2012).
- Balsvik, Ragnhild, Sissel Jensen, Jarle Møen, og Julia Tropina. «Kunnskapsstatus for hva økonomisk forskning har avdekket om flernasjonale selskapers internprising i Norge.» *SNF rapport nr. 11/09*, 2009.
- Bjerke, Joachim M. *Internprising*. Tano Aschehoug, 1997.
- Bullen, Andreas. *EU, EØS og skatt*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2005.
- Business link. *Taxation law in Europe*. 2012.
<http://www.businesslink.gov.uk/bdotg/action/detail?itemId=1083399946&r.11=1074404796&r.12=1084109577&r.13=1084109500&r.14=1083399878&r.s=m&type=RESOURCES> (funnet April 24, 2012).
- Den norske Revisorforening. *Skattereformen - en presentasjon*, 3. utgave. 2005.
- Deveraux, Michael P, og Simon Loretz. «The Effects of EU Formula Apportionment on Corporate Tax Revenues.» Oxford Business School WP 07/06, 4 April 2007.
- Eika, Torbjørn. *Med harelabbe over 35 års konjunkturhistorie*. 2011.
<http://www.ssb.no/ssp/utg/200705/15/> (funnet Mars 24, 2011).
- EU-delegasjonen, Norge. *La fram forslag om felles skattebase i EU*. 21 Mars 2011.
<http://www.eu-norge.org/Aktuelt/Rapporter/La-fram-forslag-om-felles-skattebase-i-EU/> (funnet Januar 19, 2012).
- Eur Activ*. 16 Mars 2011. http://www.euractiv.com/euro-finance/eu-corporate-tax-plan-deals-blow-irish-news-503158?utm_source=EurActiv%20Newsletter&utm_campaign=f19e7606c4-my_google_analytics_key&utm_medium=email (funnet Februar 20, 2012).

- Europa, press release. *Questions and Answers on the CCCTB*. 16 Mars 2011.
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/319&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (funnet Februar 24, 2012).
- Finansdepartementet. «Evaluering av skattereformen 2006.» Meld. St. 11, 2011.
- Finansdepartementet. *Ny saldering av statsbudsjettet 2011*. 2011.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/prop/2011-2012/prop-45-s-2011-2012/2.html?id=667580> (funnet Juni 13, 2012).
- Forskningsrådet. *Om SkatteFUNN*. 24 Oktober 2008. http://www.forskningsradet.no/prognett-skattefunn/Om_SkatteFUNN/1222340152207 (funnet Januar 30, 2012).
- Goolsbee, Austan, og Edward L. Maydew. *Coverting thy neighbor's manufacturing: the dilemma of state income apportionment*. Journal of Public Economics, 1999.
- Griffith, Rachel, James Hines, og Peter Birch Sørensen. «International Capital Taxation.» 2008: Kap. 10.
- Haskic, Nerissa. “The Arm's Length Principle and the CCCTB: Solutions to transfer pricing issues for individual countries and the European Union?” *Revenue Law Journal*, 2009.
- Haufler, Andreas, Alexander Klemm, og Guttorm Schjelderup. *Redistributive taxation, multinational enterprises, and economic integration*. European Journal of Political Economy, 2007.
- International Finance Corporation. *Paying Taxes*. 2010.
<http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes> (funnet April 16, 2012).
- Jacobsen, M.R., og G. Schjelderup. «Det norske skattesystemet: Hvor går veien videre?» *Arbeidsnotat*, 2012.
- Kildal, Tor S., Skaar, Arvid Aage. *Bedriftsskatterett, 10. utg.* Gyldendal, 2005.
- Langli, John Christian. *Flytting av overskudd mellom land i flernasjonale selskaper: Hvilken rolle spiller selskapenes internprising?* Institutt for regnskap, revisjon og jus, Handelshøyskolen BI, 1999.
- «Lov om skatt av formue og inntekt (Skatteloven).» 1 Januar 2000.
- Lund, Michael. *Politikken*. 3 Mars 2011. <http://politiken.dk/erhverv/article1211551.ece> (funnet Oktober 31, 2011).
- Madsen, Martin. «Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.» 2 Mars 2011.
http://www.ae.dk/files/AE_Kun-26-procent-af-danske-selskaber-betaler-selskabsskat.pdf (funnet Oktober 31, 2011).

- Melle, Fredrik, og Trond Tømte. *Magma*. Juni 1998. <http://www.magma.no/ny-regnskapslov-og-nye-aksjelover> (funnet Mai 24, 2012).
- Mjøøs, Aksel, og Karoline Øksnes. «Dokumentasjon og kvalitetssikring av SNFs og NHHs database med regnskaps- og foretaksinformasjon for norske selskaper.» Arbeidsnotat nr. 09/12, Oppdatert 02/2012.
- Møen, Jarle, Guttorm Schjelderup, Dirk Schinder, og Julia Tropina. «International Debt Shifting: Do Multinationals Shift Internal or External Debt?» *WP 2011-40, University of Konstanz, Department of Economics*, 2011.
- Møen, Jarle, og Julia Tropina. «What happens to taxable income when firms become multinational? Profit-shifting and unobserved firm specific effects.» 2009.
- Nilsen, Søren Bo, Pascalis Raimondos-Møller, og Guttorm Schjelderup. «Company taxation and tax spillovers: Separate accounting versus formula apportionment.» *European Economic Review*, 2010.
- NOU 1995: 30. *Ny regnskapslov*. Finansdepartementet, Oslo, 1995.
- NOU 2000: 18. *Skattelegging av petroleumsvirksomhet*. Finansdepartementet, Oslo, 2000.
- NOU 2003: 23. *Evaluering av regnskapsloven*. Finansdepartementet, Oslo, 2003.
- NOU 2003: 9. *Skatteutvalget, forslag til endringer i skattesystemet*. Finansdepartementet, Oslo, 2003.
- NOU 2003:9. *Forslag til endringer i skattesystemet*. Finansdepartementet, Oslo, 2003.
- NOU 2009: 4. *Tiltak mot skatteunndragelser*. Finansdepartementet, Oslo, 2009.
- OECD. *OECD Tax Database*. 2011. www.oecd.org/ctp/taxdatabase .
- OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap*. 26 Juni 2000.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/veiledninger/2000/oecds-retningslinjer-for-flernasjonale-s.html?id=439642> (funnet Januar 26, 2012).
- PWC. «CCCTB - What it really means.» 2011.
- PWC. «The CCCTB Proposal - What companies should know.» 2011.
- Regjeringen. «Næringspolitikk i det 21. århundret.» St. meld. nr. 41, 1998.
- Regjeringen. *Skatter, avgifter og toll 2012*. 2012.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/prop/2011-2012/prop-1-ls-20112012/2/2.html?id=658508> (funnet 2012).
- Šemeta, Algirdas. «Algirdas Šemeta Commissioner responsible for Taxation The role of tax and customs in the re-launch of the Single Market "Single Market: Time to Act!" Conference Brussels, 8th February 2011.» 2011.

- <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/78&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (funnet November 1, 2011).
- Šemeta, Algirdas. «Why the EU needs a common consolidated corporate tax base.» *World Economic Review*, Desember 2010.
- Statistisk Sentralbyrå . *SSBs statistikkbank: 10.02 Skatt næringsvirksomhet*. 2012.
http://statbank.ssb.no/statistikbanken/Default_FR.asp?Productid=10.02&PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selecttable/MenuSelP.asp&SubjectCode=10 (funnet Mars 20, 2012).
- Statistisk Sentralbyrå. *Antall selskaper og sum utlignet skatt*. 2011.
<http://www.ssb.no/skattepl/tab-2011-12-21-01.html> (funnet Mars 20, 2012).
- Statistisk Sentralbyrå. *Det svinger i norsk økonomi*. 2008.
<http://www.ssb.no/ssp/utg/200805/13/> (funnet Mai 25, 2012).
- Statistisk Sentralbyrå. *Om statistikken*. 2011. <http://www.ssb.no/vis/skattepl/om.html> (funnet Mars 20, 2012).
- Statistisk Sentralbyrå. *Stor nedgang i bruttoproduksjonsverdien*. 1999.
<http://193.160.165.34/oljev/arkiv/art-1999-10-07-01.html> (funnet Mai 25, 2012).
- Steigum, Erling. «Norsk økonomi etter 1980: fra krise til suksess.» *Working paper series (Vol. 4/10)*, Oslo: Handelshøyskolen BI, 2010.
- Stortinget. *EU/EØS-arbeidet*. 2009. <http://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/EUEOS-arbeid/> (funnet Mai 28, 2012).
- STWR. *Multinational Corporations*. <http://www.stwr.org/multinational-corporations/key-facts.html> (funnet Februar 16, 2012).
- Tellefsen, Jan Terje, og John Christian Langli. *Årsregnskapet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2005.
- Weiner, Joann Martens. «Formulary apportionment and the future of company taxation in the european union.» 2002.
- Wooldridge, Jeffery Marc. *Introductory Econometrics - A Modern Approach*. Michigan: Cengage Learning, 2009.
- World Trade Organization. *Trade liberalisation statistics*. 2000.
http://www.gatt.org/trastat_e.html (funnet Februar 16, 2012).

PUBLICATIONS FROM THE NORWEGIAN CENTER FOR TAXATION (NoCeT)

2012 -

Ida Selseth	<i>Norges selskapsbeskatning
Globaliseringsutfordringer og EUs forslag om CCCTB
SNF Arbeidsnotat Nr. 37/12</i>
Jonas Andersson
Jostein Lillestøl
Bård Støve	<i>Kjennetegnsanalyser av skattytere som unndrar skatt
ved å skjule formuer og inntekter i utlandet
SNF Report No 10/12</i>
Rasmus Møller
Erlend Andreas Nordal	<i>FoU og overskuddsflytting i Norge
SNF Working Paper No 36/12</i>

I denne utredningen har jeg sett på trenden i den norske selskapsbeskatningen. Jeg har ikke funnet noen tegn på at andelen norske selskaper med positiv betalbar skatt har en fallende trend, slik som er tilfelle i Danmark. Jeg har funnet at svingningene i både andel selskaper som betaler skatt og skatteinnbetalingene er sterkt knyttet til den generelle konjunktursituasjonen. Sammenlikninger gjort på selskaper innenfor ulike intervall av salgsinntekt viser at det er de selskapene med høyest salgsinntekt (over 100 MNOK), som har den laveste gjennomsnittlige betalbare skattesatsen.

Jeg har spesielt sett på utenlandskeide selskaper i Norge, og funnet at de har mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt enn de norskeide selskapene. Regresjonsanalysen viser at et utenlandskeid selskap har mellom 4,7 og 2,1 prosentpoeng mindre sannsynlighet for å ha positiv betalbar skatt. Det er derimot slik at de utenlandskeide selskapene har høyere betalbar skatt per selskap enn de norskeide selskapene. De utenlandskeide selskapene ble i større grad enn de norske rammet av finanskrisen høsten 2008.

CCCTB er EUs skattekommisjons forslag til et felles regelverk for fastsettelse av skattegrunnlaget innen EU. Skattesatsen skal derimot fortsatt fastsettes av det enkelte medlemsland, og forslaget vil kun gjelde for selskapers aktivitet innen EU-området. Selv om man har hatt positive erfaringer med bruk av formelbasert selskapsbeskatning i andre land, kan det tenkes at EU-landene er for lite økonomisk integrerte, samt at de er for ulike, til at de kan oppnå de samme positive effektene.

Utredningen avsluttes med konklusjoner som er gitt i kapittel 8, samt forslag til videre arbeid.

SNF

Et selskap i NHH-miljøet

**S A M F U N N S - O G
N Æ R I N G S L I V S F O R S K N I N G A S**

*Institute for Research in Economics
and Business Administration*

Helleveien 30
N-5045 Bergen
Norway
Phone: (+47) 55 95 95 00
E-mail: snf@snf.no
Internet: <http://www.snf.no/>

Trykk: Allkopi Bergen